Шу азиз Ватан — барчамизники!

Ишонч

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг газетаси • 30 январь 1996 йил, сешанба • № 8 (254)

Воқеалар, хабарлар

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 28 январь куни Тошкентга келган Россия Федерацияси ташқи ишлар вазири Евгений Примаков ва мудофаа вазири Павел Грачев бошчилигидаги Россия Федерацияси делегациясини қабул қилди. Бўлиб ўтган суҳбат чоғида Ўзбекистон билан Россия ўртасидаги ўзаро ҳамкорликни янада мустаҳкамлаш, Марказий Осиёда барқарорликни таъминлаш ва бошқа масалалар муҳокама этилди.

28 январь куни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасида зарар кўриб ишлаётган қишлоқ хўжалик корхоналарини тугатиш масалаларига бағишланган кенгаш бўлди.

27 январь куни республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабеков раислигида Ўзбекистон мустақиллигининг 5 йиллигига бағишланган «Ўзбекистон —Ватаним маним» қўшиқлар кўрик-танловини ўтказиш ташкилий қўмитасининг мажлиси бўлди. Унда кўрик-танловни ўтказиш бўйича кенг кўламда ишлар амалга оширилаётганлиги таъкидланганн ҳолда йўл қўйилаётган камчиликларга барҳам бериш бўйича чора-тадбирлар ҳақида ҳам сўз борди. Мажлисда шунингдек, Наврўз умумхалқ байрамига тайёргарлик ишларининг қандай бораётганлиги масаласи ҳам қараб чиқилди.

Етти иқлим нафаси

Ҳамдўстликда

Грозниййда ва Чеченистоннинг бошқа ҳудудларида вазият мураккаблигича қолмоқда. Аргун ва Шали шаҳарларида митинг ўтказган гуруҳлар федерал қўшинларнинг олиб чиқиб кетилишини талаб қилмоқда. Алхан-Кала аҳоли пунктида ички қўшинлар колоннасига ҳужум пайтида дудаевчи жангарилар ҳарбий анжомларни эгаллашга уриниб кўрдилар. Босқинчилар иккита автомобилни ёқиб юбордилар. Ҳарбий хизматчилар орасида ҳалок бўлганлар ва жароҳатланганлар бор. Бу ҳужум пайтида жангариларнинг йигирмага яқин кишиси ўлдирилди.

Ўтган йилнинг декабрь ойи бошида Хабаровск ўлкасида ҳалокатга учраган ТУ-154 самолётининг учинчи «қора яшиги» топилди.

Москвада, журналистлар марказий уйида Россия журналистлар уюшмаси махсус мукофотларини тантанали равишда топшириш маросими бўлди.

Москвада, «Ҳамдўстлик чемпионлари кубоги» мусобақаларида иштирок этаётган Ўзбекистоннинг тўрт карра чемпиони — Фарғонанинг «Нефтчи» командаси дастлабки ўйинда Кишиневнинг «Зимбру» командасини 2:1 ҳисобида мағлубиятга учратди. Бугун «Нефтчи» Риганинг «Сконто» клубига қарши майдонга тушади. Турнирда ғолиб чиққан команда 42 минг АҚШ долларига эга бўлади.

Хорижда

Страсбургда бўлиб ўтган Европа Иттифоқининг парламент ассамблеяси Россиянинг ана шу ташкилотга аъзо этиш хусусида берган аризасини қондирди.

АҚШ Президенти Билл Клинтон конгресснинг ҳар икки палатаси ҳамкорлигида ўтказилган йиғилишда мамлакатдаги аҳвол тўғрисида нутқ сўзлади.

Ҳиндистон пойтахти Деҳлида бўлиб ўтган «Марказий Осиё ва Ҳиндистон» мавзуидаги халқаро конференцияда кўплаб мамлакатлар вакиллари қатори Ўзбекистонлик олимлар ҳам иштирок этишди.

Шри-Ланкада МИ—17 ҳарбий-юк вертолёти бедарак йўқолди.

Тель-Авивда 25 ёшли экстремист Гигал Амир устидан суд жараёни қайтадан бошланди. Маълумки, у ўтган йил кузида Исроил Бош вазири Исҳоқ Рабинни отиб ўлдирганди.

Хужайли шаҳрида кенг профилли «Май» ҳиссадорлик жамиятининг ташкил топганига ҳали унча кўп вақт бўлгани йўқ. 1995 йил якунлари бўйича 10 минг сўмдан зиёд дивидент олиш мўлжалланмоқда. 34 кишилик жамоа учун бу кам эмас, албатта. Бозор иқтисоди қийинчиликларини бартараф этиш учун янги имкониятлар изланаяпти. Масалан, илгари шоли чиқиндиси ташлаб юборилган булса, эндиликда ҳиссадорлар уни йиғиштириб олиб, тегишли корхоналарга сотишаяпти. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Жамоа аъзолари қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлаб, яхши даромад олишаяпти. Шунингдек, йилига 800 тоннагача ўсимлик ёғи тайёрланаяпти. Тушган фойда корхонанинг ижтимоий-иқтисодий эҳтиёжлари учун сарфланмоқда. 15 нафар меҳнат фахрийларига имтиёзли акциялар берилди. Эндиликда улар ҳам жамоа манфаатлари учун астойдил жон куйдиришаяпти.

Суратда: лаборант О.Ўткирбоева ҳамда жамият раиси М.Султонмуродов ёғ сифатини кўздан кечиришмоқда.

А. Муротов олган сурат.

Ғалла мустақиллиги йўлида

Ғаллачилик Ўзбекистон қишлоқ хўжалигининг энг йирик, энг муҳим тармоқларидан биридир. Ватанимизда ғалла экиладиган майдон 1991 йилда 70 минг гектар бўлган бўлса, 1995 йилга келиб суғориладиган майдонларга экилган ғалла 1,3 млн. гектарга етди. Лалми ерлардаги ғаллазорлар 0,5 млн.гектарни ташкил қилди.

Етиштирилаётган ғалланинг ҳажми ҳам йилдан йилга ортиб бормоқда. Масалан, 1994 йили 1993 йилга нисбатан ялпи ғалла ҳосили 400 минг тоннадан зиёдга кўпайган бўлса, 1995 йили 1994 йилга нисбатан 800 минг тонна кўп бўлди. 1996 йили олдинги йилдагидан 1,1 млн. тонна кўп ғалла олиниши керак.

Республика Президенти Ватанимизнинг ғалла мустақиллигини таъминлаш бўйича ғаллакорлар олдига қўйган вазифа асосан бу йил ҳал бўлади. Бу - ўзимизда етиштирилган ғалла билан ўз эҳтиёжимизни қондириш демакдир. Бу яна четдан ғалла сотиб олинмайди дегани, яъни ғалла масаласида ҳеч кимга тобе бўлмаймиз дегани. Ғалла мустақиллигига эришиш учун катта миқёсда ташкилий, илмий, иқтисодий ишлар бажарилди. Чунончи, ғалла экиладиган майдон ҳажмини белгилаш, ерни сифатли қилиб ҳайдаш, униб чиққан майсаларни озиқлантириш, етилган ҳосилни ўриб олиш борасида кўпгина чора-тадбирлар амалга оширилди. Уларнинг самараси ўлароқ ҳосилдорлик 1994 йилдаги ўртача 15,8 центнердан 1995 йили 25,8 центнергача кўтарилди.

Олимлар ғалланинг серҳосил «Ёнбош», «Санзор-4», «Санзор-6» ва бошқа навларини етиштириб чиқардилар. Навларни яхшилаш устидаги илмий изланишлар давом эттирилаяпти. Бу ишлар билан асосан Жиззах вилоятида жойлашган Ўзбекистон қишлоқ хўжалик Фанлар Академиясига қарашли «Ғалла» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси шуғулланиб келмоқда.

Ғалла мустақиллиги йўлидаги ҳаракат самарали бўлишида йилдан-йилга доннинг харид нархи ошириб келинаётгани муҳим аҳамият касб этмоқда. Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 25 январдаги «1996 йилда бошоқли экинлар дони етиштириш ва харид қилиш тўғрисида»ги қарори бу борада кескин бурилиш бўлди.Аввало ғалланинг харид нархини белгилашда жаҳон бозоридаги ғалла нархидан келиб чиқиб,таклиф киритиш вазифаси қўйилди.Шу асосда жаҳон бозорида шаклланадиган дон нархининг 70 фоизи харид баҳоси бўлиб қолади.

Қарорнинг муҳим жиҳатларидан бири ғаллакорга харид нархининг 40 фоизи миқдорида аванс бериш масаласининг қўйилишидир.Шу билан ғаллакорларни моддий рағбатлартириш механизми яратилишига эришилади.Иккинчи томондан моддий-техника таъминотини яхшилаш чора тадбирларини кўриш масаласи ҳам қарорда алоҳида акс эттирилган.Ғаллакорларга ўғит,ёқилғи-мойлаш ашёлари,зарур техника ва эҳтиёт қисмларни вақтида етказиб беришга алоҳида аҳамият берилади.Аванс тўлаш,моддий-техника масалаларини ҳал қилиш ғалла етиштирувчи хўжаликларнинг моддий-маънавий аҳволини кескин яхшилайди.

Бу ерда юқоридаги қарор асосида келиб чиқадиган яна бир омилни эслатиб ўтиш жоиз. Яъни 1996 йилдан бошлаб ғаллакорлар етиштирган ҳосилнинг тенг ярми улар ихтиёрида қолади. Бунда давлат буюртмасининг .бажарилиш ёки бажарилмаслиги инобатга олинмайди. Бу тадбир ўтган йилги дон харид қилишдаги камчиликларга қатъий барҳам беради.

Ғаллани ўриб-йиғиб олиш,уруғлик ғаллани саралаш,тозалаш ишларини бажарадиган техника билан таъминлаш иши ҳам етарли ҳал қилинаяпти.1995 йилда Германиядан 120 тадан ортиқ ғалла уруғини саралайдиган,тозалайдиган ва ишлов берадиган «Петиус» русумли машиналар келтирилиб, хўжаликларга тақсимлаб берилди. Бундай машиналар сифатли уруғ тайёрлаш ва уни экиб юқори ҳосил олиш имконини беради.

Ўтган йили АҚШдан келтирилган юқори унумли, чидамли, донни тўкмай ўрадиган «Кейс интернейшнл» русумли комбайнлар синовдан ўтказилди. Бу йил шундай машиналарнинг катта партияси келиши кутилаяпти.

Маълумки, ғалладан мўл ҳосил олиш учун аввало ерни чуқур ҳайдаш, ерни текислаб, сифатли уруғни 10-20 октябргача экиб тугатиш талаб қилинади. Ғалла униб чиққандан то пишиб етулгунча икки марта суғориб, икки маротаба озиқлаш зарур. Андижон, Наманган, Фарғона вилоятларининг агротехник қоидаларга риоя қилинган хўжаликларида ғаллакорлар ўртача 40 центнердан кўп, айрим туманларда 45-50 центнер, илғор хўжаликларда 55-60 центнердан ҳосил етиштиришга эришдилар. Ҳозирги имкониятлар ғалладан республика бўйича ўртача бемалол 40-45 центнердан ҳосил олиш мумкинлигини кўрсатаяпти. Лекин Вазирлар Маҳкамасида бўлиб ўтган йиғилишда юртбошимиз таъкидлаганидек, кўп жойларда-айниқса, Бухоро, Жиззах вилоятиларида ўтган йили ғалла экиш компанияси вақти чўзиб юборилди. Агротехника ишловлари вақтида қилинмади, экинлар парвариши қоидалари қўпол равишда бузилди. Шунинг натижасида ҳосилдорлик пасайиб кетди.

Аслида тажриба шуни кўрсатмоқдаки, уруғни саралаш, агротехникага қатъий риоя қилиш, етарли озуқа бериш ва турли касалланишлар ҳамда зараркунандаларга қарши оқилона курашни ташкил этиш орқали ҳосилдорликни 2-3 йилда ўртача 50-55 центнерга етказиш мумкин. Агар ҳосилдорлик сувли ерларда ўртача 40 центнерга, лалми ерларда 15 центнерга етказилса, мамлакатимизда йилига 5,9 млн. тонна ғалла етиштириш мумкин. Бу миқдордаги ғалла ҳам аҳолини, ҳам чорва, парранда эҳтиёжини қондириб, дон мустақиллигини таъминлаш билан бирга гўшт ва сут маҳсулотларини мўл-кўл етиштириш учун замин яратилади. Айни пайтда шуни ҳам таъкидлаш керакки, ғалладан бўшаган майдонларга иккинчи марта маккажўхори, нўхат, мош ва бошқа экинлар экиб, суғориладиган ер самарадорлигини кескин ошириш мумкин.

Умуман, республикамизда дон мустақиллигини таъминлаш, халқ фаровонлигини ошириш йўлидаги ҳаракатларда бу йил кескин бурилишга эришиш йўлида амалга оширилаётган тадбирлар шубҳасиз ўз самарасини беради. Ғаллакорликда ўтган йили йўл қўйилган хато ва камчиликларни такрорламаслик борасида деҳқонларимиз ҳам анча ишлар қилдилар. Масалан, дон экиладиган ерлар шўри вақтида ювилди, ғалла майдонлари икки ярусли плугларда сифатли ҳайдалиб, чиритилган гўнг, маҳаллий ўғитлар етарлича солинди. Сараланган уруғлар сепилди. Натижада асосий ғаллазорларда дон майсалари бир текис униб чиқиб ўсаяпти.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ва унинг раҳбарлигидаги ҳукумат томонидан ғаллакорларга кўрсатиб келинаётган ғамхўрликлар ҳамда унинг амалий ифодаларидан бири бўлган ва яқинда қабул қилинган қарор бу йил дон мустақиллигини таъминлаш борасидаги орзуимиз ушалишига олиб келади.

С.САЛИМОВ,
иқтисод фанлари доктори.

Ишончли қадам

Тошкентда «Ўзбекинвест Интернейшнл» ҳамда «АИГ — Ўзбекинвест» Ўзбекистон — Америка қўшма корхоналари фаолият кўрсата бошлагани муносабати билан журналистлар учун махсус брифинг ташкил этилди.

Президент Ислом Каримов мустақил Ўзбекистон иқтисодий жиҳатдан мустаҳкамланиши учун жаҳон ҳамжамиятида ўз мавқеини эгаллаб олиши, ташқи иқтисодий муносабатларда ўзини муносиб ҳамкор сифатида кўрсата билиши лозимлиги ҳақида кўп таъкидлайди.

Олтин қазиб чиқарувчи «Зарафшон-Ньюмонт», Бухоро нефтни қайта ишлаш заводи, Хоразмдаги «Мерседес-Бэнц», Асакадаги «ДЭУ» автомобиль заводлари каби хорижий сармоялар иштироки билан тузилган бир қатор йирик халқаро лойиҳалар ҳозирда фаолиятини бошлаб юборишди.

— Хорижда Ўзбекистондаги иқтисодий ислоҳотларнинг мувозанати ва тараққиётига самимий ишонч билдирадилар, бизнесменларнинг республикамизга жалб қилинаётган сармоялари ҳар томонлама кафолатланганлигига шубҳа туғдирмаслик учун Лондон суғурта бозорида Американинг йирик суғурта компанияси бўлмиш «Американ Интернейшнл Групп» (АИГ) билан ҳамкорликда «Ўзбекинвест Интернейшнл» қўшма корхонаси тузилди ва рўйхатдан ўтказилди, — дейди Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари, ушбу қўшма компания директорлар Кенгашининг раиси Б. Ҳамидов. Раиснинг таъкидлашича, Низом жамғармаси 100 миллион АҚШ долларидан иборат маблағнинг 80 фоизлик улуши Ўзбекистонга тегишли экан.

Брифингда сўзга чиққан «Американ Интернейшнл Айдеррайтерс» компаниясининг Президенти жаноб Сэлинжер, «Ўзбекинвест» миллий суғурта компанияси бош директори С. Абдураҳимов, АҚШнинг Ўзбекистондаги миссияси бошлиғининг муовини Шерон Вайт хоним ва бошқаларнинг эътироф этишича, дунёнинг 130 мамлакатида ваколатхонаси бўлган, Низом жамғармаси 20 млрд. АҚШ долларини ташкил этувчи АИГ билан ҳамкорлик қилиш «Ўзбекинвест» миллий суғурта компанияси учун катта обрў-эътибор келтириши мумкин. Кўпгина дондор хорижий компания, фирма ва йирик бизнесменларнинг назари Шарққа — келажаги буюк бўлган Ўзбекистонга қаратилганлиги муболаға эмас. Шу маънода «Ўзбекинвест Интернейшнл» компанияси ҳамда «АИГ — Ўзбекинвест» агентликларининг тузилиши мамлакатимизда олиб борилаётган сиёсатта билдирилган ишонч далилдир.

Александр СИЛЕЕНКОВ,
«Ишонч» мухбири.

Иқтисодиёт янгиликлари

Яна бир қўшма корхона

Тошкент вилоятининг Тўйтепа шаҳрида ўзбек-корейс қўшма корхонаси - «АНА текстиль компани ЛТД» иш бошлади. Жанубий Кореянинг энг янги ускуналари билан жиҳозланган фабрика ҳозир мамлакат бозорларига эркаклар пайпоқларини тақдим этади. Йилига бу ерда 1 млн. 200 жуфт пайпоқ ишлаб чиқарилиши мўлжалланмоқда. Келажакда болалар пайпоқлари ҳамда аёллар учун колготкаларни ишлаб чиқариш йўлга қўйилади.

Ўзбекистон томонидан «Ким Пен Хва» корпорацияси ҳамда жанубий Кореядан «АНА интернейшнл» фирмаси корхона муассисларидир. Ҳозир Ўзбекистонда 1700 дан ортиқ қўшма корхоналар ишлаб турибди.

Автомобилларга техник хизмат

Ўзбек-Турк «Тошпочавто» қўшма корхонасида «Доған» автомобилчиларига хизмат кўрсатадиган махсус жиҳозхона ишга тушди. Бу ерда замонавий ташхис маркази, ғилдиракни мувозанатлаш ускунаси, автокўтаргич мижозлар хизматига шай. Бундай ускуналар ёрдамида кунига 15 тагача машинага тез ва сифатли хизмат кўрсатиш мумкин.

Келажакда шу каби хизмат кўрсатиш марказлари вилоятларнинг йирик шаҳарларида ҳам ташкил этилади.

Ўз мухбиримиз.

Хоразм подшипниклари

Бундан бир неча йил илгари Шовот туманида подшипник ишлаб чиқарувчи завод қурилиши бошланган эди. Катта ҳажмдаги бунёдкорлик амалга оширилиб, Германия Федератив Республикаси, Чехия, Россия Федерациясидан келтирилган энг замонавий ускуналар ўрнатилди. Уларни монтаж қилиш, синаб ишга туширишда Самара шаҳридаги тўртинчи подшипник заводи мутахассислари ёрдамга келишди. Шовотлик ёшлардан 70 нафари Москва,Курск, Самара подшипник заводлари қошида очилган курсларда ўқиб, олган билимларини амалиётда мустаҳкамлаб қайтдилар.

Ҳозирги кунда заводда «180-902» русумли подшипниклар тайёрланмоқда. Бу подшипниклар пахта териш машиналари шпинделларида қўлланилади. Ҳозирча Тошкентдаги пахта териш машиналари заводи корхонанинг деярли барча маҳсулотига харидор. Корхонада йилига 1,5 миллион дона подшипник тайёрлаш кўзда тутилмоқда.

Келгусида заводда бошқа тур подшипниклар ишлаб чиқаришни ўзлаштириш мўлжалланмоқда. 1997 йилда корхонанинг иккинчи навбати қурилиб фойдаланишга топширилгач, ишлаб чиқариш ҳажми ҳам икки баробар ошади. Кечагина пахта далаларида, чорва фермаларида ишлаб юрган ёшларнинг бир қисми шу ерда ўз фаолиятини бошлади. Бугун корхонада 250 нафар киши меҳнат қилмоқда. Шовот заводи республикадаги шу тур маҳсулот ишлаб чиқарувчи иккинчи корхонадир.

Шихназар АҲМЕДОВ.

Ғаллаоролда янги супермаркет

Жиззах вилоятида супермаркет магазинлари кўпайиб бормоқда. Бу эса бозор муносабатларини ривожлантириш, савдо маданиятини ошириш, аҳолига етказиб берилаётган молларнинг хилма-хил ва арзон бўлишига олиб келаяпти.

Яқинда Ғаллаорол шаҳрида янги супермаркет магазини иш бошлади. Шаҳардаги Мустақиллик кўчасида қад ростлаган «Янгиқўрғон» савдо дўконининг очилишида шаҳар ва туман жамоатчилиги вакилллари қатнашдилар.

Савдо маданиятини ошириш аҳоли эҳтиёжлари йўлида хизмат қилиш «Янгиқўрғон» супермаркети жамоасининг асосий мақсадидир.

Алибой ЭРГАШЕВ,
«Ишонч» мухбири.

Харидоргир моллар

Бундан икки йил илгари ишга туширилган Тўрақўрғондаги «Ахсикент» ўзбек-турк қўшма корхонаси қисқа фурсат ичида ўз маҳсулотлари билан харидорлар назарига тушди. Шунинг учун корхонада тайёрланаётган аёллар ва болаларнинг ички кийимлари, турли кўринишдаги халатлар, иш кийимлари ва рўзғор ашёларидан иборат 30 турдаги истеъмол буюмларига талаб катта. Дастлабки йили 2 миллион 205 минг сўмлик маҳсулот тайёрланган булса, якунланган йилда ушбу кўрсаткич деярли икки ҳисса кўпайди.

Тўрақўрғонлик маҳаллий саноатчилар қўлга киритилган ютуқларни янада мустаҳкамлаш учун барча имкониятлардан фойдаланишмоқда.

«Ишонч» мухбири.

Юксалиш йили бўлади

Мана, дўппини бир айлантиргунча 1995 йил ҳам ўтди. Албатта, барча меҳнат жамоалари қатори бизда ҳам бултур хурсандчиликлар ва муаммолар оз бўлгани йўқ. Очиғи, вилоятимиз пахта тайёрлаш режасини республикада биринчилар қаторида адо этган бўлса-да туманимиз, жумладан, хўжалигимиз учун деҳқончилик соҳасида анча қийинчиликлар туғилди. Еримизнинг захкашлиги, шўрхоклиги панд бериб, кузга борганда ҳийла шоширди. Бироқ, сузимизнинг устидан чиқдик. 1750 гектар майдондан 4700 тоннадан зиёд хирмон кўтаришга эришдик. Бошқа тармоқларда қўлга киритган натижаларимиз ҳам чакки бўлмади. Албатта, олинган даромаддан биринчи навбатда аъзоларимиз турмуш шароитини яхшилаш, қишлоқларимизни ободонлаштириш мақсадларида фойдаланамиз.

Янги йилдан умидларимиз катта. Президентимиз Қирғизистон Республикаси раҳбари Асқар Акаев билан қўшни Андижон вилояти заминида ўтказган учрашувида 1996 йил катта ўзгаришлар, иқтисодий барқарорлик ҳамда ўсишлар йили бўлади, деб таъкидлаган эди. Шубҳасиз, бунга биринчи навбатда фидокорона меҳнат, ишлаб чиқаришни юксалтириш, экинлар ҳосилдорлигини ошириш туфайли эришилади. Тупроқнинг шўрини ювиш, ерга яхоб бериш, маҳаллий ўғит тўплаш ишлари қизғин олиб борилмоқда.

Мингбулоқлик чўлқуварлар номидан ишонтириб айтаманки, 1996 йил туманимиз учун ҳам, жамоа хўжалигимиз учун ҳам ҳар қачонгидан баракали йил бўлади. Шундай дейишга барча асослар бор.

Мардонқул РАҲМОНОВ,
Наманган вилоятининг Мингбулоқ туманидаги Амир Темур номли жамоа хўжалиги бошқаруви раиси.

Ғолибларни қутлаймиз

27 январда «Туркистон» саройида республика тадбиркор ва ишбилармонларининг қурултойи бўлиб ўтди. Унда «Ташаббус-95» совриндорлари эълон қилинди.

«Ташаббус-95» кўрик танловида барча вилоятлардан жами 1110 даъвогар қатнашган бўлса, улардан республика танловига 132 та фирма ва корхона тавсия этилди. Эксперт комиссияси берган хулосага кўра қуйидагилар ғолиб деб топилди.

1995 йил лойиҳаси бўйича:

I ўрин-Пскент туманидаги «Шуҳрат-ЛТД» илмий ишлаб чиқариш фирмаси. Раҳбари Шокир Ҳакимов. 5 миллион сўмлик имтиёзли кредит билан мукофотланди.

II ўрин -Навоий вилоятидан «Тизол-Н» хусусий ишлаб чиқариш корхонаси. Раҳбари Тимур Мулатов. 3 миллион сўмлик имтиёзли кредит берилди.

III ўрин - Андижон «Бек» тижорат-ишлаб чиқариш фирмаси. Раҳбари Р.Козиев. 1 миллион сўмлик имтиёзли кредит билан тақдирланди.

«Йил тадбиркори» танлови бўйича:

I ўрин -Самарқанд шаҳридаги «Парвина» хусусий ишлаб чиқариш фирмаси. Раҳбари Абдурашид Абдусаломов. 50 минг сўмлик пул мукофотига сазовор бўлди.

II ўрин -Қўқон шаҳридаги «Роҳат» хусусий савдо ишлаб чиқариш фирмаси. Раҳбари Нурилло хожи Абдуллаев. 30 минг сўм пул мукофотига сазовор бўлди.

III ўрин-Бухоро шаҳридаги «Бақоев» кичик ишлаб чиқариш корхонаси. Раҳбари Анвар Бақоев. 20 минг сўм пул мукофоти олди.

«Ўзтадбиркорбанк»нинг махсус мукофотларига қуйидагилар сазовор бўлишди:

Чиноз туманидаги «Муқимий» номли фермер хўжалиги. Раҳбари М.Эркахўжаевга 25 минг сўм пул мукофоти берилди.

-Қорақалпоғистон Республикасидан «Айзада» хусусий корхонаси. Раҳбари А.Удербаева. 20 минг сўм пул мукофотига сазовор бўлди.

-Жиззах вилоятидаги «Ойбек» хусусий савдо-ишлаб чиқариш корхонаси. Раҳбари М.Бобоев 15 минг сўм пул мукофоти билан тақдирланди.

Шомаҳмуд ШОБИЛОЛОВ,
«Ишонч» мухбири.

Илғор тажриба

"Завод – маҳалла" дастури амалда

Меҳнат кучлари жиддий рақобатлашаётган ҳозирги даврда кишиларнинг бирорта иш билан доимий равишда банд бўлиши осон гап эмас. Ўзбекистон давлати мустақилликни қўлга киритгач, ишлаб чиқариш жабҳасига янги технологиялар кириб келмоқдаки, тараққиётнинг бу тури ҳам меҳнат бозоридаги рақобатни шакллантиришга омил бўлаётир. Натижада иқтисодий ислоҳотлар «зарбаси»га дош беролмаётганларнинг аксарияти ўзини савдо-сотиқ ва тижорат соҳасига уриб кетаётганини ҳам кўриб турибмиз. Ваҳоланки, фақаттина тижорат ва олди-сотди жараёни билан юртни боқиб бўлмайди. Меҳнат кучларидан унумли фойдаланаётган ишбилармонлар бу ҳақиқатни ўз вақтида англаб етмоқдалар.

«Урта Осиё электроаппарат» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳиссадорлик жамияти ходимларни иш билан таъминлаш, уларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш борасида ўзига хос тажрибаларни йўлга қўйган. Чунончи, Республика Давлат Мулк қўмитаси хусусий тадбиркорликни ривожлантириш мақсадида «Завод-маҳалла» дастурини илгари сурганида, мазкур ҳиссадорлик жамияти биринчилардан бўлиб бу ташаббусни қўллаб-қувватлаганди. Бугунги кунга келиб, ушбу дастур бўйича бир қанча ишлар амалга оширилганини кўриш мумкин.

Кичик ишлаб чиқариш цехлари, мижозларнинг талабларига мослашган хизмат кўрсатиш тармоқлари бозор иқтисодиётининг асосий механизмларидан ҳисобланади. Буни ўз вақтида ҳис қилган заводнинг собиқ ишчиси З.Қобилов маҳалла қошида автомашиналарни таъмирлайдиган вулканизация устахонасини очди. Устахонада чет эл автомашиналарига хизмат кўрсатиш имконияти борлиги туфайли ҳозирги кунда бу ердан мижозлар қадами узилмаётир. Муҳими, устахона баҳонасида қўшимча 20 нафар киши иш билан таъминланди.

«Маҳалла корхонаси» ва унинг ҳомийси бўлмиш завод орасидаги муносабатлар ўзаро фойдали ҳамкорлик асосига қурилган. Завод устахонанинг хомашё таъминоти, технологик жиҳозлаш каби бир қатор муаммоларини ҳал қилиб бермоқда. Бу ўз навбатида корхонанинг бир маромда аҳолига хизмат кўрсата олиши учун имконият яратаётир. Айни пайтда топилган фойданинг 50 фоизга яқини заводнинг ҳисоб рақамига тушаётгани ҳам эътиборга молик.

Шуни айтиш керакки, ҳиссадорлик жамиятида ҳар бир тийиннинг қадрига етадиган, иложи борича кўпроқ даромад қилишни кўзлайдиган кишилар кўпчиликни ташкил этади. Завод қошида очилган новвойхона, пойабзал устахонаси, озиқ-овқат дўконлари нафақат корхона ходимларига, балки завод ташқарисидаги фуқароларга ҳам хизмат кўрсатади. Яна бир гап: бармоқлар воситасида даволовчи терапевт Саъдуллаев, спортнинг таэквондо тури бўйича мутахассис Афиногеновлар ҳам шу ерда фаолият кўрсатиб, жамоа ҳурматини қозонишаяпти.

Завод ҳудудида жойлашган ошхона туман ошхоналар трестига қарашли бўлиб, аввалари унинг бор-йўқлигини ҳеч ким сезмасди. Савдо-сотиқ ишлари ўлда-жўлда қолиб кетганди. 1996 йилдан мулкчилик шакли ўзгаргач, у озиқ-овқат цехига айлантирилди. Ҳозир бу ерда меҳнат қилаётган 12 нафар ишчилар ширин кулча нондан тортиб, бошқа маҳсулотларгача тайёрлаб сотишмоқда.

«Завод-маҳалла» дастурига мувофиқ яқин келажакда «В.Фетисов» ва «Фарғона йўли» кўчалари туташган жойда электр жиҳозларни таъмирлайдиган шоҳобча барпо этиш режалаштирилган. Қурилажак иншоотнинг лойиҳаси туман ҳокимлиги томонидан тасдиқланди.

Дастур ҳақида сўз бораркан, мавжуд имкониятлардан унумли фойдаланилмаётганини ҳам эслатиб ўтиш керак. Бунинг ўзига хос сабаблари бор. Заводнинг ишлаб чиқариш ва таъминот бўлими бошлиғи Хурсанд Авазовнинг таъкидлашича, маҳаллаларнинг ўзида ҳам муаммолар оз эмас. Масалан, завод атрофида 12 та маҳалла мавжуд бўлиб, уларда меҳнатга қобилиятли кўплаб кишилар яшайди. Ўзаро учрашувларда улар катта ишларни, йирик тадбиркорлик фаолиятларини бошлаб юборишга тайёр эканликларини билдирадилар. Бироқ, хоҳиш-истак доим ҳам имкониятлар билан мос тушавермайди. Гап шундаки, маҳаллий аҳолида кўпроқ деҳқончилик ва савдо-сотиқ ишлари билан шуғулланиш кўникмалари шаклланган бўлиб, улар ишлаб чиқариш, саноат соҳасидан бир қадар узоқдирлар. Шунинг оқибатида новвойлик қиламан, сартарошхона очаман, этикдўз бўламан қабилидаги қанчадан-қанча ғоялар фақаттина оғизда қолиб кетаяпти...

Маҳаллалар аҳлларининг хусусий меҳнат билан банд бўлишига яна бир муаммо тўғаноқ бўлиб турибди. Маълумки, ҳозирги кунда бозорларимизни Туркия, Жанубий Корея, Германия маҳсулотлари «ишғол» қилиб олган. Одамларимиз аксарият хорижий маҳсулотларни харид қиладилар. Бунинг натижасида ўзимизда ишлаб чиқарилган товарларга эҳтиёж камайиб бораяпти. Қолаверса, маҳаллий ҳунармандларимиз тайёрлаб чиқараётган маҳсулотларнинг таннархи анча қимматга тушмоқдаки, охир-оқибатда улар бозордаги рақобатга бардош бера олмаяпти.

Шунга қарамай, «Электроаппарат» ҳиссадорлик жамияти бошлаган хайрли ишташхисинга сазовор. Чунки бунинг натижасида кўпчилик меҳнат қилиш имкониятига эга бўлаяпти. Фойдали меҳнат эса хонадонга тинчлик, осойишталик олиб кириши шубҳасиз.

Нодир АЛИМОВ,
«Ишонч» мухбири.

ЖИЗЗАХ. Вилоят рационализаторлар уюшмаси аъзоси Йўлдош Ўрозалиев ўзининг самарали ихтирочилик таклифлари билан тилга тушган. Яқинда у Зомин шаҳрида янги тегирмон қуриб, ишга туширди. Уч ярусли бу тегирмон буғдойни тўла янчиш ва олий навли ун тайёрлаш қувватига эгадир. Шунингдек, кепагини ҳам алоҳида ажратиб беради. Ҳозирги кунда биргина Зоминнинг ўзида 29 та тегирмон мавжуд. Одамлар ўз томорқаларида етиштирилган ғаллани уларда тортиб, рўзғорларини бутлаяптилар. Й.Ўрозалиевнинг тегирмонига талабгор кўп. Чунки, ҳаммаям сифатли ва оқ ундан ёпилган нон егиси келади-да!

Суратда: тегирмончи Й.Ўрозалиев.

Б.Тўраев олган сурат. (ЎзА).

ПУХТА РЕЖА – МУВАФФАҚИЯТ АСОСИ

Мамлакатимиз давлат мустақиллиги ва эркин тараққиёт йўлига ўтар экан, кўп қийинчиликларни қадам-бақадам енга бориб, миллий иқтисодиётимизни бозор асосларига ўтказиш вазифаларини муваффақиятли ҳал этиб келмоқда. Мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш сиёсатини амалга ошира бориб, давлат шу йўл билан жамиятни юксак тараққий этган мамлакатлар даражасига олиб чиқиш, одамларда ташаббускорлик ва мақсад сари интилиш қобилиятини уйғотиш, барча ишлар ҳамда бошланмаларда ижобий натижаларни қўлга киритишга интилмоқда.

Зеро биз иқтисодиёт ва ижтимоий тараққиётта эришишни, фан ҳамда техника соҳаларида илғор мавқеларни эгаллашни истар эканмиз, гап ишлаб чиқариш ҳақидами кетадими ёки ўқиш ҳақидами, тиббиёт тўғрисидами ёки санъат тўғрисидами, бошқарув ҳақидаги ёки дипломатия хусусидами- ҳамма соҳада албатта ютуқларга эришмоғимиз зарур. Афсуски, буларнинг ҳаммаси ўз-ўзидан ва бирданига қўлга кирмайди. «Ҳолва» деган билан оғиз чучимаганидек, вазиятни ва ишдаги аҳволни тўғри тушунмай туриб, стратегик тафаккур ва истиқболни кўра билиш қобилиятига эга бўлмай туриб, бозор ҳаммамиз учун ҳаётда зарурат бўлган мўл-кўлчилик ва фаровонликни таъминлаб беролмайди. Бинобарин, ҳаёлимиздаги ўзига хос жаннатмакон мамлакатни барпо этиб бўлмайди.

Биз ўз иқтисодиётимиз тараққиётининг ўтмишдаги бир ёқлама, хом ашё устиворлиги йўналишидан сезиларли даражада узоқлашишга муваффақ бўлдик. Янги машиналар ва технологияларни яратишни ўрганиб бораяпмиз, кўпгина чет мамлакатлар билан фойдали ҳамкорликни йўлга қўяяпмиз. Бироқ, муҳим бир нарса- технологик тўсиқдан сира ҳам ошиб ўтолмаяпмиз. Яъни бозор шароитида хўжалик юритишнинг замонавий услубларини эгаллашнинг муҳимлигини ўзимизга қатъий сингдира олмаяпмиз. Натижада кўпчилик корхона раҳбарлари кундалик бошқарув ишлари билан, хом ашё ва ускуналарни сотиб олиш, маблағлар топиш ташвишлари билан ўралашиб қолаяпти. Охир-оқибатда бозор иқтисодиёти учун муҳим бўлган стратегик режалаштириш, молиявий бошқарув, бозор бўғинлари каби муҳим ишлар билан амалда шуғулланмайдилар ёки бу соҳаларга жуда суст эътибор берадилар.

Режалаштириш - бозор иқтисодиётига ёт тушунча дейдиганлар ҳали ҳам кўпчиликни ташкил этади. Лекин амалда - бундай эмас. Маъмурий-буйруқбозлик тизими капиталистик мамлакатларда режали иш юритиш хусусида бўлмағур уйдирмалар билан миямизни чалғитиб келди. Президентимиз таъкидлаганидек, хусусий мулкдан азроилни кўргандек қочардик. Бизнес, тадбиркорлик, хусусий капитал ва бошқа кўпгина шунга яқин тушунчалар капитализмга хос иллатли нарсалар сифатида одамларни чўчитарди. Ваҳоланки, бизнесменлар аллақачонлариёқ социалистик мамлакатларнинг амалий иш юритиш тажрибаларини ўзлаштириб, ҳар қандай иш фаолиятига режали ёндашиш заруратини тушуниб олишган, ҳеч қачон бирон-бир диққатта молик ишга пухта ўйланган режасиз киришмайдилар. Албатта, бунда гап мутлақо ҳаммамизга маълум ва машҳур «беш йилликлар» ёки план-қонунлар ҳақида кетмайди, зеро, улар ўзига хос бўлган. Алалхусус, у ёки бу корхона (фирма)нинг ўз фикри, ғоясини амалга ошириш ва шу асосда фойда олишга йўналтирилган режали ташкил этилган тадбирлари, ҳаракатлари тизимидан иборат бўлган бизнес-режа ҳақида мулоҳаза юритамиз. Мақсадли фаолиятдан, ишлаб чиқаришдан фойда олишга йўналтирилган бизнес режа амалда маънисиздир.

Яқинда иқтисодиёт университетида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш муаммоларига бағишланган илмий-амалий анжуман бўлиб ўтди. Унда бошқа бир қатор масалалар қатори бизнесни режалаштириш муаммолари ҳам муҳокама қилинди. Анжуман иштирокчилари бизнес-режа мода кетидан қувиш бўлмай, балки ишлаб чиқариш соҳасида ҳам, хизмат кўрсатиш тармоқларида ҳам зарурат тақозоси эканлигини таъкидладилар. Нуфузли маблағ эгалари ёки шериклар қўлларига пухта ишлаб чиқилган бизнес режасини олиб танишиб чиқмагунча бирон тадбиркор (корхона) билан учрашмайдилар ҳам, ҳеч бир ишга қўл урмайдилар ҳам. Шунинг учун ҳам бу ҳужжат эндиликда бир томондан ишлаб чиқаришни ривожлантириш вазифалари ва истиқболларини аниқ тушуниб олиш, ғоялар ва дастурларнинг мантиқийлиги ва асослилигини текшириб кўриш учун тадбиркорлар (корхоналар)га ғоят зарурдир. Иккинчи томондан эса, у банк эгалари, маблағ тикувчилар ва қарз берувчилар учун у ёки, бу лойиҳани рўёбга чиқаришга маблағ ажратишга асос бўлади. Бизнес-режа хатоларнинг олдини олади, корхонанинг оёққа туриши жараёнларини тезлаштириш, унинг даромадларини кўпайтириш ва таваккалчилик ҳавфини камайтириш имконини беради.

Бизнес — клуб

Кези келганда, иккинчи жаҳон урушидан кейин АҚШ мамлакат компанияларида жадаллаштирилган дастурлар асосида ўқитиш учун Ғарбий Европа давлатлари корхоналаридан бир неча минг менеджерларни таклиф этганлигини эслатиш жоиз деб ҳисоблайман. Мазкур дастур бизнеснинг замонавий технологияларини жадал ўзлаштирилишини таъминлади ва у «Маршалл режаси» номи билан шуҳрат топди.

Собиқ Иттифоқ мамлакатларидаги корхоналар раҳбарларининг кўпчилиги урушдан кейинги Ғарбий Европа мамлакатларидаги ҳамкасбларига кўп жиҳатдан ўхшаб кетардилар: улар етарли даражада юқори билим ва бой тажрибага эга эдилар. Бироқ уларда халқаро миқёсда амалий тажриба йўқ эди. Айнан шунинг учун ҳам ҳозир МДҲ мамлакатлари,жумладан, Қозоғистон, кейинчалик эса Россия, Қирғизистон, Украина ва бошқалар учун «Маршалл режаси»ни янгидан тиклаш таклиф этилмоқда.

Мазкур интилиш бир қарашда, айниқса ҳануз социалистик ғоялар таъсиридан халос бўла олмаган ҳар бир рақам ёки кўрсатмани «юқори»дан олишга кўникиб кетган ташаббускорликдан кўра оддий ижрочилик қулай бўлган кишилар учун капитализмнинг «туғма доғ»ларини мажбурий сингдиришдай туюлади.

Ҳолбуки ҳозир кечаги давр эмас, раҳбарлик услублари ҳам ўзгарган. Тадбиркорлик тизимлари эркинлиги ва ташаббускорлигини бўғувчи маъмурий-буйруқбозлик услублари сезиларли даражада ортта сурилди. Бозор «юқори»дан белгиланадиган режаларни эндиликда сингдира олмайди, уни тўғридан-тўғри инкор этади.

Ҳозирги кунда қонун кучига эга бўлган режа эмас, балки бозордаги вазиятга қараб ҳамда истеъмолчиларнинг ҳали қондирилмаган эҳтиёжларидан келиб чиққан ҳолда доимий ўзгариб турадиган режа муҳим аҳамиятта молик. Шу билан бирга, у корхона, фирма ёки ташкилот томонидан миллий даромадни шакллантиришнинг асоси бўлган фойда олинишини назарда тутиши керак.

Бизнес-режа таркиби ва мазмуни ҳақида гапириб ўтирмай (бунинг ўзи алоҳида мавзу), бу ҳужжат ҳар томонлама асосланган ва амалда қўлланиш учун қулай бўлмоғи лозимлигини таъкидлаш билан кифояланамиз. Бунинг учун у ҳажм жиҳатидан ҳаддан ташқари катта бўлмаслиги ва ортиқча информациялар билан оғирлашиб кетмаслиги зарур. Шу муносабат билан бизнес-режа фақат корхона ёки фирманинг мулки бўлиб қолмасдан, айни пайтда кўпинча ишбилармон кишилар томонидан ҳам кўриб чиқиб, фойдаланиладиган ҳужжат эканлигини унутмасликни ҳам жоиз деб биламиз. Режа қанчалик юқори даражада асосли бўлса, унинг ҳаётийлиги ва амалга оширилиш имконияти шу даражада юқори бўлади. Бу ерда қабул қилинаётган қарорни иқтисодий асослаш иши фан ва амалиётта муайян тарздафойда келтириш мумкин, деб ўйлаймиз.

Албатта, бир корхонанинг бизнес-режаси бошқасиникига ўхшамаслиги мумкин. Лекин бундан масаланинг моҳияти ўзгармайди. Жаҳон амалиёти тажрибаси кўрсатишича, бунда шерик ёки маблағ эгасини топишни истаган корхона ёки фирма албатта ишлаб чиқаришнинг таклиф этилаётган ҳажмлари, унинг кўлами ва бозордаги салмоғи, маҳсулотнинг нархи, уни бозорга силжитиш йўсинлари, олинажак фойда ва бошқалар ҳақида аниқ тасаввурга эга бўлиши жуда муҳимдир. Масаланинг ишлаб чиқариш-молиявий қирраларидан ташқари улар фойда келтирадиган бизнесни йўлга қўйиш ва уни оқилона бошқариш имконини берадиган зарур кадрлар қуввати ва моддий заҳиралар мавжудлигига ўз шерикларини ишонтира олишлари керак.

Корхонанинг техник-саноат-молиявий режасини ишлаб чиқиш тартиби ҳали кўпчилик иқтисодчилар ёдидан кўтарилмаган бўлса керак. Унда режалаштирилган у ёки бу давр учун ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва бошқаришнинг иқтисодий, техник, молиявий ва бошқа масалалари белгилаб берилади. Корхона раҳбари томонидан тасдиқланган бундай режалар тузатишларга йўл қўйилмай, қатъий бажариб борилиши керак деб ҳисобланарди. Бундан фарқли ўлароқ, бизнес-режа «қатъий» бўлиши ҳам, «бузилмас» бўлиши ҳам ва айниқса «ҳар эҳтимол учун» ҳам бўлиши мумкин эмас.

Агар корхона ёки фирма фақат режани бажаришга қатъий амал қилиб, ташқи муҳит-истеъмолчилар талаби ва уларнинг тўлов қобилиятлари, рақобатчилари ҳаракатини, сиёсий барқарорлик ва бошқа омилларни ҳисобга олмаса, ишлаб чиқариш ва бизнес фаолияти натижалари муваффақиятли бўлиши қийин. Зеро бизнес-режа йўлига эмас, балки ишлаб чиқариш соҳасида ҳам, бизнес соҳасида ҳам инқирозлардан сақланиш, йўл қўйилиши мумкин бўлган хатоларнинг олдини олиш, янги мақсад ва вазифаларни қўйиш мақсадида корхона қувватини аниқлаш учун зарур. Эндиликда янгиликларни жорий этиш, валюта ёки пул билан қарз олиш, чет маблағларни жалб қилиш масалаларини бизнес-режасиз ҳал этишга ишониш қийин. У бошланган ишни баҳолаш ва уни барбод бўлишдан асрайди.

Бизнес-режанинг муҳимлигини таъкидлай туриб, уни ишлаб чиқишнинг масъулияти ва маълум даражада мураккаблигини ҳам айтмаслик мумкин эмас. Уни юқори профессионал даражада ишлаб чиқиш учун албатта биринчи навбатда юксак малака, кенг билим доирасига эга бўлган ҳамда бир қарорга кела оладиган ишбилармон кишилар керак. Зарур ҳолларда бошқа ташкилот, айниқса бизнес-режаларни тузишда тажриба орттириб қўйган ташкилотларни жалб этишдан ҳам кўз юммаслик лозим. Уни ишлаб чиқишда корхона (фирма) раҳбарининг шахсан иштироки ҳам муҳим аҳамиятта эга.

Чет мамлакатлар тажрибаси кўрсатишича, агар бизнес-режа бошдан-оёқ чет консультант томонидан ишлаб чиқилиб, раҳбар унга фақат имзо чеккани маълум бўлиб қолган тақдирда амалда барча банклар, инвестицион фирмалар ва бошқа муассасалар маблағ ажратишни сўраб берилган аризаларни кўриб чиқишни рад этадилар. Бундай режа, одатда, талабгорсиз қолади.

Айни пайтда бизнес-режага ҳар қандай балолар ва тасодифларнинг олдини оладиган «мўъжизавий халоскор» сифатида қараш ҳам унинг талабгори бўлмай қолишига олиб келади. Ҳар қандай режа, шу жумладан, бизнес-режа ҳам, агар у корхона ва унинг бизнесининг заиф ва кучли томонларини очиб бериш, корхонанинг объектив имконият қувватини унинг фаолият мақсади ҳамда унга эришиш стратегияси ва тактикасини ҳисобга олган ҳолда аниқлашга йўналтирилган бўлмаса кутилган натижани бермайди.

Яширишнинг ҳожати йўқ: бизнес-режани ишлаб чиқиш учун қилинган дастлабки ҳаракат бирданига муваффақиятли чиқмай қолиши ҳам мумкин. Бу - фожеа эмас. Бироқ уни ишлаб чиқиш ишини ўтмишдаги режалаштириш тажрибамизда бўлганидек номаълум муддатларга орқага сураверишяра майди. Зеро вақт бой берилиши билан ғоя эскиради, ҳомийлар ва қарз берувчилардан ажралиб қолинади, ишлаб чиқариш заифлашади. Бизнес-режа замонавий ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва бошқаришнинг муҳим воситаси бўлиб қолиши зарур. Бинобарин, «режа» сўзи эриш туюлмаслиги ва энг муҳими - ўтмишга қайтиш деб ҳисобланмаслиги керак.

Э. МАҲМУДОВ,
Тошкент давлат иқтисодиёт университети ишлаб чиқариш иқтисоди ва бизнес кафедрасининг мудири.

БИЗДАН СЎРАБСИЗ

Саволларга ҳуқуқшунос Мастура Ҳожиматова жавоб беради

2-гуруҳ ногиронiман. Ёлғиз пенсионерман. Мен каби пенсионерлар учун қонунда қандай имтиёзлар белгиланган? Шаҳар транспортида бепул юришим мумкинми?

З.РАҲМАТУЛЛАЕВА,
Навоий шаҳри.

Амалдаги пенсия қонунига асосан ҳеч кими йўқ ёлғиз пенсионерларнинг пенсиясига энг кам ойлик иш ҳақининг 50 фоизи миқдорида қўшимча қўшиб берилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонига асосан ҳар ойда меъёрланган озиқ-овқат маҳсулотлари билан бепул таъминланадилар.

Маиший хизматлардан (электр қуввати, газ, сувдан) бепул фойдаланадилар.

Шаҳар транспортида (таксидан ташқари) бепул юриш ҳуқуқига эгадирлар.

Мен 10 йилдан буён пенсионерман, ишламайман. Дам олиш учун йўлланма беришларини сўраб ижтимоий таъминот бўлимига мурожаат этсам, навбат билан оласиз дейишди. 10 йилдан бери бирор марта ҳам йўлланма олмаганман.
Уларнинг жавоби тўғрими?

Г.АБДУРАИМОВА,
Тошкент шаҳри.

Ишламайдиган пенсионерлар ариза ва тиббий маълумотномаларига асосан 2 йилда бир марта ижтимоий таъминот бўлими томонидан дам олиш учун йўлланма олишлари мумкин. Аризангизнинг мазмунига қараганда Сиз йўлланма ажратишларини сўраб, ижтимоий таъминот бўлимига мурожаат этиб навбатта турмагансиз.

Шунга кўра рад этишган. Навбатингиз келганда албатта Сиз йўлланма билан таъминланасиз.

Мен уч нафар набирамга боқувчисини йўқотганлик пенсиясини оламан. Ўзим оёқ кийимлари фабрикасида ишлайман. 1996 йил 1 январдан бошлаб набираларим учун тўланаётган пенсия қанча миқдорда ва қаердан тўланади?

М.АБДУЛЛАЕВА,
Тошкент шаҳри.

1996 йил 1 январдан бошлаб «Ишловчи пенсионерларга пенсия тўлаш тартиби тўғрисида»ги тартибга асосан Сизга набираларингиз учун тўланаётган боқувчисини йўқотганлик пенсияси 100 фоиз миқдорида ижтимоий таъминот бўлими орқали тўланади.

Уруш даврида меҳнат қилган пенсионерман. Ҳозирги вақтда ишламайман. 1996 йил 1 январдан менга пенсия қаердан ва неча фоиз миқдорда тўланади?

Б.ҲАСАНОВ,
Тошкент шаҳри.

1996 йил 1 январдан бошлаб уруш даврида меҳнат қилган фуқароларга 100 фоиз миқдорида пенсия тўланади. Ишловчи пенсионерларга нафақа иш жойидан, ишламайдиган пенсионерларга эса ижтимоий таъминот бўлими томонидан тўланади.

Боқувчисини йўқотганлик пенсиясини оламан. Агар ишга кирсам, менга пенсия қаердан ва қанча миқдорда берилади?

Б.ҲОШИМОВА,
Навоий вилояти.

Боқувчисини йўқотганлик пенсиясини олувчи шахслар ишга кирсалар ёки ишлаётган бўлсалар, 1996 йил 1 январдан кучга кирган «Ишловчи пенсионерларга пенсия тўлаш тартиби тўғрисида»ги тартибга асосан уларга пенсиялари хизмат жойидан, 50 фоиз миқдорида тўланади.

Сиз ҳам ишга жойлашсангиз худди шундай тартиб қўлланилади.

Навбатдаги саволларга ҳуқуқшунос Абдужалил Ҳасанов жавоб беради

Яқинда комбинатимиз ходимларидан бир неча киши штат қисқариши туфайли ишдан бўшатилди. Шулар қаторида мен ҳам.
Қарамоғимда икки ёш болам борлиги (улардан бири ногирон) инобатта олинмади.
Маъмурият тутган йўл тўғрими?

С.ТУРСУНОВ,
Андижон шаҳри.

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Қонунлари Кодексининг 197-моддаси талабларига кўра, ҳомиладор ва уч ёшга тўлмаган фарзанди бор аёлларни маъмурият ташаббуси билан ишдан бўшатишга йўл қўйилмайди.

Шунингдек, 14 ёки 16 ёшга тўлмаган ногирон боласи бор ёлғиз оналарни ҳам маъмурий йўл билан ишдан бўшатиш мумкин эмас.

Бордию корхона (муассаса, ташкилот) бутунлай тугатиладиган бўлса, бундай ҳолда уларни албатта бшқка ишга жойлаштириш шарти билан ишдан бўшатишга йўл қўйилади.

Демак, Сизни ишдан бўшатишда хатоликка йўл қўйилган.

Мен асосий хизматимдан ташқари маҳалла оқсоқолининг ёрдамичиси (котиби) вазифасида ҳам ишлайман. Шанба, якшанба кунлари ва ишдан кейин маҳалла ташвишлари билан банд бўламан. Аммо котиблик учун белгиланган иш ҳақининг ярми тўланаяпти. Шу тўғрими?

А.СОЛИҲОВА,
Тошкент шаҳри.

Хатингизнинг мазмунига қараганда, Сизга ўриндошлик асосида ишлаётганлар қаторида ҳақ тўланаётган экан.

Амалдаги қоидага кўра қўшимча иш билан банд бўлган ходим ўша иш учун белгиланган вазифаларни тўлиқ бажараётган бўлса, у ҳолда ишнинг оқибатига яраша ойлик маошини ҳам тўлиқ олишга ҳақли.

Сизга ҳам ушбу қоида қўлланилиши мумкин.

Биз ишлаётган корхона хўжалик ва молиявий жиҳатдан қийин аҳволга тушиб қолди.
Айтингчи, бордию корхонамиз тугатиладиган бўлса, ишлаб чиқаришда шикастланганлик учун товон пули тўланадими?

А.СОАТОВ,
Самарқанд шаҳри.

1994 йилда банкротлик тўғрисида қабул қилинган амалдаги Қонунга асосан тугатилган деб эълон қилинган корхонанинг мол-мулки савдосидан тушган маблағ биринчи навбатда алимент, пенсия ва нафақалар, ишчи-хизматчиларнинг меҳнат, ҳуқуқий муносабатларидан келиб чиқадиган эҳтиёжлари, экспертлар, аудиторлар, адвокат ва бошқа шахсларнинг кўрсатган хизматлари учун ҳақ тўлаш, шунингдек ишлаб чиқаришда шикасланганлик оқибатида етказилган зарарни қоплаш юзасидан билдирилган талабларни қондириш учун сарфланади.

Касаба уюшмаларида

МУВОФИҚЛАШТИРУВЧИ КЕНГАШ ТУЗИЛДИ

Поп тумани ҳокимлигида агросаноат ходимлари касаба уюшмаси туман қўмитасининг йиғилиши бўлди. Унда барча жамоа хўжаликлари, корхона, ташкилот ва муассасаларнинг бошланғич касаба уюшма ташкилотлари раислари иштирок этдилар.

Ўзбекистон Республикаси касаба уюшмалари Федерацияси тасдиқлаган Низом асосида тумандаги барча тармоқ касаба уюшмаларини ягона раҳбарлик остида бирлаштириш ва мувофиқлаштирувчи кенгаш тузиш масаласи муҳокама қилинди.

Касаба уюшмалари Наманган вилоят кенгаши раиси ўринбосари Муборак Усмонова, туман ҳокими ўринбосари И.Алимов кун тартибидаги масала ҳақида сўз юритиб, юқорида тилга олинган Низомнинг 5-банди бўйича бошланғич касаба уюшмалари иш тартиби ўзгармаслиги, маблағлар ташкилотнинг ўзида қолдирилиши, агросаноат ходимлари касаба уюшмаси туман қўмитаси баъзи муаммоларни ҳал этишда кенгаш ишига ёрдам беражағини таъкидладилар.

Йиғилишда ташкилий масала кўрилди. Агросаноат ходимлари касаба уюшмаси туман қўмитаси раиси бўлиб ишлаб келган Азимжон Ибрагимов бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан вазифасидан озод этилди. 139-хўжаликлараро механизациялашган кўчма жамланма (колонна) бошлиғи бўлиб ишлаб келган Меҳмонали Мирзатиллаев агросаноат ходимлари касаба уюшмаси туман қўмитаси раиси ва раёсат аъзоси этиб сайланди.

Йиғилишда кўрилган масала юзасида тегишли қарор қабул қилинди.

Рустамали МАМАДАЛИЕВ.

МАОШ ОЛИБ ИШЛАЙДИЛАР

Шаҳар ва туманларда яқингача кўплаб йирик маиший хизмат корхоналари бор эди. Бозор иқтисодиётига ўтилиши муносабати билан бундай корхоналар юзлаб кичик шахобчаларга бўлиниб кетди. Уларда касаба уюшма ташкилотлари деярли йўқ. Бугунги кунда коммунал хўжалик, маиший хизмат соҳаларида талайгина муаммолар тўпланиб қолган.

Мавжуд аҳволдан келиб чиқиб, маиший хизмат уюшмалари ўзагида касаба уюшма тизимлари ташкил қилинаяпти. Бу эса тармоқ ишчиларини ижтимоий-иқтисодий муҳофазалашдаги ўзибўларчиликни бартараф этишга ёрдам беради, албатта.

- Бугунгача вилоятдаги барча туман ва шаҳарларда маиший хизмат ходимлари касаба уюшма қўмиталарини туздик, - дейди маҳаллий мебель саноати, коммунал хўжалик ва маиший хизмат кўрсатиш ходимлари касаба уюшмаси Хоразм вилоят қўмитаси раиси Р.Искандарова. - Қўмита раислари маош олиб ишлайдилар. Бу эса уларнинг фаолияти самарали бўлишига имкон беради.

Шиҳназар АҲМЕДОВ.

Дастурхонингизни қиш чилласида ҳам сифатли, турфа нознеъматлар безаб туришига не етсин! Наманган туманидаги «Соҳибкор» жамоа хўжалигининг 8 гектарли иссиқхонасида бўлганингизда беихтиёр ана шу фикр хаёлингиздан ўтади. Миришкорлар маҳсулот мўл-кўллиги йўлида астойдил меҳнат қилдилар. Айни кунда иссиқхона хўжалигида ғарқ пишиқчилик. Бодринг, помидор, лимон, турли хил ош кўклар йиғиштириб олиниб, истеъмолчиларга етказиб берилмоқда. 114 кишилик жамоа аъзоларининг ғайрати баланд. Улар бу йил 512 тонна маҳсулот етиштиришни дилга тугишган.

Суратда: иссиқхона хўжалиги раҳбари Ш.Нуриддинов соҳибкорлар даврасида.

П.АКБАРОВ олган сурат.

Тадбиркорлик

ТАЪМИНОТ ЯХШИ БЎЛСА...

Қурувчиларга қувват берадиган, ишларини жадаллаштирадиган асосий манба бу хом ашё сероблигидир. Ўзбекистон сув хўжалиги концернига қарашли Косон савдо-тайёрлов идораси бу борада хайрли ишларни амалга оширмоқда. Корхонани ташкил этишдан асосий мақсад «Қаршиқурилиш» ишлаб чиқариш бирлашмаси ихтиёридаги 70 дан ортиқ ва Косонда иш олиб бораётган «Баҳористончўлқурилиши» тресті тасарруфидаги ўндан ортиқ қурилиш идораларини узлуксиз хом ашё билан таъминлаш, уларда ишловчиларга ҳамма турлар бўйича намунали савдо хизмати кўрсатишдан иборат.

Ҳошим Очилов бошлиқ таъминотчилар дастлабки йиллдаёқ жойлардан шартнома ва мол айирбошлаш йўли билан 3,5 миллион сўмлик маҳсулотларни келтириб, тарқатишга улгуришди. Таъминот изга тушиб кетгач, Ҳошим Очилов зудлик билан ишлаб чиқаришни ҳам йўлга қўйишга киришди. Намангандаги шойи тўқиш фабрикаси билан ҳамкорликда атлас тўқиш цехи барпо этилди. Шундай қилиб, косонлик атласчилар дастлабки йилнинг кейинги ойларида 1 миллион 100 минг сўмлик харидоргир маҳсулот ишлаб чиқаришга мушарраф бўлишди.

Қурилиш материаллари таъминоти соҳасидаги кўрсаткичлар ҳам чакки эмас. Чунончи ўтган йилнинг тўққиз ойида 9 миллион 593 минг сўмлик хом ашё келтириб тарқатилди ва 748 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. Шундай қилиб, тўққиз ойда жами 10 миллион 341 минг сўмлик иш бажаришга эришилди.

Бугунги кунда идора қошида ташкил этилган атлас тўқиш, оҳак пишириш, ғишт ишлаб чиқариш цехлари бир маромда фаолият кўрсатмоқда.

-Худди шундай бўлаяпт - дейди Ҳ.Очилов. — Цехларимиз ҳам, одамларимиз ҳам бекор туриб қолишаётгани йўқ. Ишларимиз ва режаларимиз жуда кўп. Қимирлаган қир ошар, деганларидек қимирлаб турган кам бўлмайди. Лекин бу ёғи Россиядан тортиб, у ёғи Қозоғистон у яна аллақанча мамлакатларни кезиб, маҳсулот топиб келишниям ўзи бўлмайди. Бир амаллаяпмиз. Бу юмушлар билан 27 кишилик жамоамиз аъзоларининг ҳаммаси бирдек шуғулланишади, корхона манфаати учун ҳамма бирдек жон куйдиради. Шунинг учун ҳам дастлабки йилдаёқ устама нарх ҳисобидан 472 минг сўм соф фойда кўришга эришдик. Бу йил 1 миллион сўм фойда олишни мўлжаллаб турибмиз. Шу ҳисобдан идорамиз қошида савдо дўкони, ишчилар учун ошхона ва чойхона қуришни, ишловчиларнинг маошларини ошириб, пул мукофотлари, дам олишга борувчиларга бепул йўлланмалар беришни мўлжаллаб турибмиз. Ўтган йили Косон шаҳрининг Сарипул маҳалласида яшовчи боқувчиси йўқ бир оилани қарамоғимизга олгандик. Бу йил яна шундай оилалардан бирига оталиқ ёрдами кўрсатмоқчимиз.

Бундан ташқари, ходимларимизни бозор иқтисоди тақчиллікларидан ҳимоя қилиш мақсадида бу йил Косон туманидаги Бобур номли жамоа ширкат хўжалиги ҳудудидан шартнома асосида 10 гектар ер олиб, буғдой, пиёз, сабзи, қовун-тарвуз ва помидор эккандик. Олинган ҳосилнинг бир қисмини ходимларга улашиб, қолганини давлатта сотдик. Деҳқончилик ишлари билан асосан Мустафо Мусаев, Шоназар Мусаев, Эркин Шониёзовлар шуғулланишган бўлса, дам олиш кунлари бошқалар ҳам уларга кўмакдош бўлишди.

Илғорлар ҳақида гап кетганда Мунира Алматова, Байрамали Боборажабов, Равшан Самариддинов, Очил Шарипов, Файзулла Хайруллаев, Аҳадулла Самариддинов, Очил Шариповларнинг номларини алоҳида таъкидлаб ўтмоқ жоиз. Уларнинг фидойи меҳнатлари эвазига бир кунда 500 килодан ошиқ оҳак тайёрланиб, сифатли ғишт, безакли плиталар ишлаб чиқарилмоқда. Корхонамизда тўқилаётган атлас харидорларга манзур.

Меҳнатта яраша моддий ва маънавий рағбатлантириш йўлга қўйилган. Ҳар бир ишловчимиз ҳозирда ойига ўртача 1700 сўмдан 2500 сўмгача маош, ҳар чоракда мукофот пули олиб турибди. Ҳар ойда маълум миқдорда бепул пиёз, совун ҳамда бошқа маҳсулотлар бериб бораяпмиз.

Дарҳақиқат, Косон савдо-тайёрлов идораси иқтисодий тараққиёт сари дадил қадам ташлаяпти. Жамоа етакчиси Ҳошим Очилов ўтган йил март ойида Тошкентда бўлиб ўтган биринчи республика тадбиркорлар кенгашида делегат сифатида қатнашиб, ишбилармонлик соҳасидаги намунали фаолияти учун республика «Ўзтадбиркорбанк» бошқарувининг мукофоти билан тақдирланди.Бундан руҳланган Ҳошим Очилов ва у бошлиқ таъминотчилар янада зўр ғайрат билан иш олиб боришаяпти. Қурилиш идораларининг талаб эҳтиёжини қондириш, уларнинг бир маромда ишлашини таъминлашда жамоа аъзоларининг ҳиссаси катта бўлаётир.

Н.ТОҒАЕВ,
Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси аъзоси.

ДЕҲҚОННИНГ ҚИШКИ ҲОРДИҒИ

Мазмунли ҳордиқ — унумли меҳнат манбаи. Дарҳақиқат, қаердаки меҳнат кишиси учун етарли шарт-шароит яратиб берилар экан, ўша ерда муваффақиятларга эришилаверади. Наманган вилоятида бу масалага муҳим эътибор бериб келинмоқда. 1996 йилда деҳқонларнинг қишки ҳордиғини ташкил этиш юзасидан қандай тадбирлар амалга оширилади?

Агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшма вилоят қўмитасининг раиси Иброҳимжон МИРЗАРАҲМАТОВ бу ҳақда қуйидагича ҳикоя қилади:

— Ўзбекистон мустақиллигини мустаҳкамлашга муносиб ҳисса қўшишга интилаётган вилоятимиз қишлоқ хўжалиги ходимлари 1995 йилни барча соҳалар бўйича муносиб меҳнат ютуқлари билан якунладилар, десак муболаға бўлмайди. Фарғона водийсида иккинчи бўлиб, мамлакат миқёсида биринчилар қаторида пахта тайёрлаш юзасидан белгиланган режани адо этдик. Ҳар қачонгига қараганда энг кўп дон тайёрлаб, Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримовнинг табригини олишга муяссар бўлдик.

Кези келганда таъкидлаш жоизки, биз ёз жазирамаси ва куз инжиқликлари, бозор иқтисоди қийинчиликларига қарамасдан пахта ва бошқа экинлардан мўл ҳосил етиштириш учун жонини жабборга бериб курашаётган соҳа ходимлари саломатлигини тиклаш ҳамда мустаҳкамлаш масаласига катта аҳамият бериб келмоқдамиз. Масалан, ўтган йилда шу мақсадлар учун 3 миллион 110 минг сўм маблағ сарфланди. Фарғона водийсида ўз географик ўрни, гўзал ва мафтункор табиати билан ажралиб турадиган вилоятимиз дам олиш уйлари, санаторий ва профилакторийлари қиш ойларида мўл-кўлчилик ижодкорларига ажратиб берилди. Бинобарин, ўтган қишлоқ хўжалик мавсумида қўлга киритилган ютуқларда меҳнат кишисига кўрсатилган эътибор ва ғамхўрлик муҳим аҳамият касб этганлиги шубҳасиз.

Шу боисдан биз бу йил ҳам фуқаролар саломатлигини сақлаш ва мустаҳкамлаш касаба уюшмалари фаолиятининг муҳим қирраси эканлигини назарда тутган ҳолда иш олиб бораяпмиз. Ўтган қишлоқ хўжалик мавсуми якунланганидан сўнг вилоят ҳокимлиги билан касаба уюшмалари вилоят кенгашининг шу масала юзасидан қўшма қарори эълон қилинди. Қарорга кўра илғор механизаторлар, бригада бошлиқлари, теримчи ва сувчилар, боғбон ва ғаллакорлардан иборат 1380 кишини соғломлаштириш, бошқачасига айтганда, бепул йўлланмалар билан таъминлаш тадбирлари белгиланди. Бу кўрсаткич 1995 йилдагига қараганда салкам 500 кишига кўпдир. Агар бултур қишки соғломлаштириш мақсадларига суғурта маблағларидан 3 миллион 110 минг сўм сарфланган бўлса, 1996 йилда ушбу йўналишдаги режалар учун икки баробардан кўпроқ ёки 8,5 миллион сўм пул харажат қилиш кўзда тутилган.

Халқ саломатлиги жамиятимизнинг катта бойлигидир. Буни ҳаммамиз яхши биламиз. Тармоқ ходимлари ўртасида йўлланмаларга бўлган талабни чуқур ўрганиб чиқдик. Хулоса шу бўлдики, аксарият даволанувчилар ошқозон-ичак, ҳаракат аъзолари, асаб тизими хасталиклари билан оғришган. Бинобарин, шу йўналишдаги санаторий ва профилакторийларга кўпроқ йўлланмалар ажратилишига эътибор қаратилди. Даволанувчилардан 1250 нафари вилоятимиз ҳудудидаги санаторий ва профилакторийларга жалб этилаётган бўлса, 244 нафар қишлоқ хўжалик ходимлари республикамизнинг марказий даволаш ва ҳордиқ чиқариш шаҳобчаларида муолажа оладилар. Йўлланмалар қийматининг 80 фоизи жамоа хўжаликлари, қолган 20 фоизи эса хўжалик органлари фонди ҳисобидан қопланади. Тўрақўрғон, Янгиқўрғон, Косонсой ва Чортоқ туманлари тегишли маблағларни ўз вақтида ўтказиб бераяптилар. Тўрақўрғон ва Янгиқўрғон туманларида бу иш аллақачон ниҳоясига етди. Косонсой туманидаги Шароф Рашидов номли, «Қуқимбой», «Косонсой», «Деҳқонобод», Чортоқ туманидаги «Москва», Алишер Навоий номли, «Ўзбекистон», Ҳамид Олимжон номли хўжаликларнинг касаба уюшма қўмиталари даволанишга муҳтож қишлоқ хўжалик ходимларини аниқлаб, йўлланмаларни ўз вақтида тарқатишга ва белгиланган жойларга юборишга муваффақ бўлдилар.

Соғломлаштириш тармоқларининг фаолияти вилоят, туман ҳокимликлари, касаба уюшма қўмиталарининг доимо диққат марказида. Жумладан, «Ниҳол», «Шаҳанд» санаторийлари, «Атлас», «Облгаз» санаторий-профилакторийларида даволанувчилар учун қулай шарт-шароитлар яратилган. Бу жойларда мириқиб ҳордиқ чиқариш, саломатликни тиклаш юзасидан хайрли ишлар амалга оширилмоқда. Даволаш хоналари, ванна, ётоқхона озода ва тартибли. Таомлар тўйимли, мазали. Вилоятдаги мавжуд санаторий-профилакторийларни керакли озиқ-овқат заҳиралари билан таъминлаш ҳокимликлар ва касаба уюшма қўмиталарининг қатъий назорати остига олинган. Умуман, мўл-кўлчилик ижодкорларининг кўнгилли ҳордиқ чиқариши ва етарли куч-ғайрат тўплашлари учун барча зарур чора-тадбирлар кўрилмоқдаки, булар олдида турган вазифаларни муваффақиятли бажаришда муҳим омил бўлади, деб ишонамиз.

«ИШОНЧ» мухбири
Обиджон ЖУМАНАЗАРОВ
ёзиб олди.

Қадриятларимиз

МОҲИРАМАЗОН УДУМИ

Рамазон ойи мусулмонлар ҳаётининг ҳамма қатламларига чуқур кириб борган. Рамазон ойининг учинчи кунида ўғил болалар уйма-уй юриб «Моҳирамазон» айтиши Мовароуннаҳр мусулмонларида анъанага айланган. Майрамазон қўшиқлари халқимиз тафаккур хазинаси дурдоналаридан саналади. Моҳирамазон қўшиқларини асосан болалар ижро этишади. «Моҳирамазон»,«Ёрамазон», «Рабиман»,«Рамазон» номи билан аталувчи бу қўшиқлар Мовароуннаҳр шаҳар ва қишлоқларида муайян ўша жойнинг маҳаллий шароитидан, маданий савиясидан келиб чиқиб айтилган. Майрамазон қўшиқларида инсоф ва адолат, эзгулик, хайр-саховат, меҳр-оқибат, инсонсеварлик тараннум этилади.

Болалар эшикма-эшик юришиб, Моҳирамазон айтганда хонадон соҳиби рўзанинг савоби учун баҳоли қудрат атаган нарсаси - танга, пул, қанд-қурс, майиз-ёнғоқ чиқариб беради. Болалар бу хайр-саховатли киши, хонадон шаънига ажойиб сўзлар айтиб, бошқа ҳовлига ўтиб кетишади. Агар хонадон соҳиби қурумсоқлик қилса, бирон нарса бермаса ё эшикни очишмаса - болалар бу хонадонга ҳазил-мутойиба қўшиқлар айтиб, уй эгасини калака қилишади.

Моҳирамазон жўр бўлиб ё яккахон ижрочи томонидан куйланади. Ёки қўшиқнинг баъзи мисраларини яккахон куйласа, қолганлар кейинги мисраларга жўр бўлганлар. Моҳирамазоннинг бошланиши ҳамиша хонадон соҳибларига мурожаат руҳида бўлган:

Ассалому алайкум ёттан киши,
Тангрининг раҳматига ботган киши,
Рўзани уч кун тутиб келдик сизга,
Рўзанинг закотини беринг бизга.
Берсангиз-бермасангиз не ғамим бор,
Моҳирамазон айттаннинг савоби бор.
Рабиман, ё рабиман Моҳирамазон!
Рўзангиз қутлуғ бўлсин, Моҳирамазон!

Моҳирамазон айтувчилар хонадон соҳибларининг таърифини (баъзан исми шарифларини қўшиб) келтиришади. Қўшиқда моҳирамазон айтилгани учун бирор хайр-эҳсон берилиши ҳам таъкидланади. Баъзан хайр-эҳсонга нима бериш кераклиги ҳам қистириб ўтилади: Бериладиган нарсанинг яхши ва ёмон сифатлари ҳам сўзланади:

Шу уйнинг энгараги энгошади,
Бой билан бойвуччалар кенгошади.
Бой айтар қўтондан қўй бераман деб,
Бойвучча айтар бўғчадан тўн бераман деб.
Бойбува берган қўйнинг қулоғи йўқ,
Бойвучча берган тўннинг белбоғи йўқ.
Рўзани тутмаганнинг имони йўқ,
Рамазон айтмаганларнинг армони йўқ,
Рабиман, ё рабиман, Моҳирамазон,
Рўзангиз қутлуғ бўлсин, Моҳирамазон!

Моҳирамазон қўшиқларининг баъзи мисраларида аввал хонадондаги эркак кишининг роса таърифи келтирилади. Эркак кишининг «кўнгли» эритилгандан сўнг аёл кишилар, қиз-жувонлар, келинлар таърифига ўтилади:

Шу уйда бир одам бор худо суйган,
У кишининг ҳимматидан эл тўйган.
Ҳовлингизда бир сурув эчки-така,
Ҳимматингиз кўрайлик Эшмат ака,
Шу уйнинг чанғороғи чоқ-чоққина,
Ичида бир опам бор опоққина.
Ерда қолмас Сулув опам айттан сўзи.
Белбоғ тиккан ўзи билан сулув қизи.
Опажон белбоғ беринг белимизга,
Мақтаб-мақтаб кетайлик элимизга.
Рабиман, ё рабиман Моҳирамазон
Рўзангиз қутлуғ бўлсин, Моҳирамазон!

Моҳирамазон айттувчилар хонадон соҳибларининг орзу-ниятларини билганлари учун уларга энг яхши тилаклар ҳам изҳор қилишган:

Моҳирамазон айтиб келдик эшигингизга,
Худойим ўғил берсин бешигингизга.
Обтобрўйга қараган уйингизда бўхча кўп,
Пешонаси ялтираган эрингизда оқча кўп.
Бўхча титиб, келин олинг опажон,
Оқча сарфлаб туйлар қилинг опажон.
Қутон тўла қўй-қўзингиз маърашади,
Орзу-ҳавас фақат сизга ярашади.
Рабиман, ё рабиман Моҳирамазон,
Рўзангиз қутлуғ бўлсин Моҳирамазон.

Моҳирамазон қўшиқларида тарихий ривоятлар, пайғамбарларнинг исми-шарифлари, улар бошидан ўтказган муҳим воқеалар ҳам ўзига хос ифодаланади. Бундай воқеаларни қўшиқ қилиб айтиш орқали хонадон соҳиблари қалбида эзгу туйғулар уйғотиш назарда тутилади:

Яъқуб пайғамбар ҳаммага сардор эди,
Пайғамбарнинг ўн бир ўғли бор эди.
Ўн биридан шоҳ Юсуф гулузор эди,
Ўгай ўн акаси Юсуфдан безор эди.
Шоҳ Юсуфни овга олиб чиқдилар,
Жарга ташлаб: «Бўри еди»,-дедилар.
Онаси йиғлаб чиқди жар бошига,
Чашмалар равон бўлди кўз ёшига.
Рабиман, ё рабиман Моҳирамазон
Рўзангиз қутлуғ бўлсин, Моҳирамазон!

Бу мисралардан хонадон соҳибининг кўнгли эриб, майрамазон айтувчиларга хайри-эҳсон-туҳфа атаса, у киши шундай алқанган:

Давлатингиз тоғдай бўлсин,
Қушлар учиб ўтмасин,
Чалқиб ёттан кўлдай бўлсин,
Душман ҳатлаб ўтмасин.
Қўй-қўзингиз диконглаб,
Тоғу тошга сиғмасин.
Ғўнонларинг дўнонлаб,
Дўнг адирга сиғмасин.
Бош-бошингга, бошингта,
Барака берсин ошингта.
Бош-бошингга, бошингга,
Ёш қўшилсин ёшингга.
Худо берган давлатинг,
Тепкиласа кетмасин.
Сиплигина савлатинг,
Силкиласа синмасин.
Ҳурли бўлинг, ҳурли бўлинг,
Бойчечакдай гулли бўлинг.
Келаси йил шу маҳал
Қўшкокилли улли бўлинг
Омин, Оллоҳу Акбар!

Ўзбекистонда шўролар мафкураси ҳукмрон бўлган йилларда Моҳирамазон қўшиқлари ҳақида тадқиқотлар олиб бориш таъқиқланган бўлса-да, Рамазон ойларида шаҳар ва қишлоқларда у ё бу тарзда бу қўшиқлар айтиб юрилган. Масалан, юқоридаги шеърий сатрлар хотирамда тикланган бўлиб, уларни биз 60-йилларнинг бошларида қишлоқларимизда хонадонма-хонадон юриб айтар эдик. Одамлар бизларни хушнуд кутиб олар, бирон хайр-эҳсон берар эди. Фақат Моҳирамазон айтувчилар «состав» (раҳбарларни бизда шундай аташар эди)ларнинг, муаллимларимизнинг уйларига бормас эдик.

Муҳокама бўлишдан, «пионер»,«комсомол»дан ўчирилишдан қўрқар эдик.

Машойихлар элимизнинг етти пушти шоир ўтган деб нақл қиладилар. Дарҳақиқат, халқимиз қалби шеърий оҳангларга тўла. Зотан, Моҳирамазон қўшиқлари элимизнинг ҳар бир қишлоғида, маҳалласида ҳозиргача айтиб келинади. Уларни ёзиб олиш, тўплаш, ўқув дарсликларига киритиш эса, зиёли-олимларимизнинг ишидир. Қайнар булоқ халқимизнинг оғзаки йўсиндаги ижод жавоҳирларидан шўролар замонида кўп элдошларимиз қуруқ қолди. «Ўтмиш сарқити» деб улоқтирилган, унутилаётган «Моҳирамазон қўшиқлари»ни болаларимизга ўргатайлик. Улар қалбини улуғ ислом нури билан чулғантирайлик. Моҳирамазон қўшиқларини табаррук Рамазон ойининг саҳоватли рамзларига айлантирайлик. Чунки бу қўшиқлар ҳам халқ оғзаки ижодининг жавоҳир намуналаридан бўлиб, инсонни эзгуликка, покликка, саховатга даъват этади.

Ғуломхон ҒОФУРОВ,
филология фанлари номзоди.

«Агар бировнинг сенга ҳожати тушиб, бош эгиб келса, ҳатто душманинг бўлса ҳам, узрини қабул қилиб, ҳожатини чиқаргил. Ўзинг бировдан яхшилик кутар экансан, унга сен ҳам яхшилик қилгил».

КЎНГИЛ ЭЗГУЛИККА ИНТИЛГАЙ

«Чинор» ишлаб чиқариш жамиятининг смена бошлиғи, корхона касаба уюшмаси қўмитасининг аъзоси Турсуной Ҳакимова билан гаплашиб ўтириб, «Қобуснома»даги мана шу ҳикмат эсимга тушди. Чиндан ҳам яхшиликнинг жозиба кучи ғоят улуғ, хосияти ниҳоятда баланд, меваси асалдек тотли.

Буни Турсуной ўз ҳаёти ва меҳнат фаолияти давомида кўп синаб кўрган, ишонч ҳосил қилган.

У ўрта мактабни битиргач, муаллим бўлиш ниятида тиллар педагогика олийгоҳига ариза топширган эди. Лекин имтиҳондан омади келмади. Орзу чироғи бошданоқ сўнган қиз оғир тушкунликка тушиб, не қиларини билмай ўтирганида, уйига собиқ синфдош дугоналари кириб келишди. Улар шундай бегам, шундай қувноқ эдиларки, қаҳқаҳалари гўё ҳовлини ларзага келтургулик эди.

— Вой, шунгаям аза тутиб ўтирибсизми? — кулишди дугоналари унинг ҳолатини кўриб. — Бу йил бўлмаса, янаги йил ўқирсиз. Эзгуликнинг кечи йўқ, деганлар-ку. Юринг, биз ишлаётган фабрикага борамиз. Одамларни кўриб ёзиласиз, ажабмас — ёқиб қолса.

Шўх-шаддод қизлар уни ҳолжонига қўймасдан, фабрикага олиб кетишди. Бирортаси олдиндан шипшитиб қўйган бўлса керакки, ҳали корхонанинг ичташини тузукроқ кўриб улгурмасидан, уни тикувчилик цехи бошлиғи Валя опа йўқлаётганини айтишди.

— Қалай, фабрикамиз маъқул келдими сизга? — сўради цех бошлиғи.

— Ёққанда қандоқ. Айниқса тикувчи қизлар! Узларини эркин тутиб бирам берилиб ишлашарканки! Ҳавасим келди уларга.

— Ҳавасингиз келган бўлса, айни муддао. Корхонамизда ишлай қолинг, қизим. Собиқ синфдошларингиз ҳам шу ерда экан. «Меҳнат қилсанг-кўксинг тоғ, ҳурмат кўрсанг-кўксинг боғ», деганлар. Яхши меҳнат қилсанг, яхши ҳурмат топасан, қандайки орзу-ҳавасинг бўлса-эришасан. Ўқимоқчи бўлсанг, ўзимиз ёрдам берамиз.

Шу-шу бўлдию, Турсуной тикувчиликка меҳр қўйди. Унга корхонанинг саранжом-саришталиги, бу ерда ишловчиларнинг қувноқлиги, жонкуяр ва одамохунлиги ёқиб тушган эди. Аёлларга қулай меҳнат ва дам олиш шароити яратиб берилгани, уларнинг бирбирларига опа-сингилдай бўлиб кетишганини айтмайсизми!

Дамирахон Валиева деган чевар аёл уни ўз қаноти остига олиб, касб сирларини эринмай ўргатди.

Табиатан серғайрат, қайноқ қалб Турсуной ишлаш давомида енгил саноат техникумига кириб, ўз касби бўйича чуқур назарий билим олди. У тинмай ўқир, изланар ва айни пайтда касаба уюшма фаоли сифатида кўпгина жамоат ишларида фаол қатнашарди. Шу тарзда йиллар ўтиб, ўз меҳнати билан ҳурмат ва ишонч қозонган Турсуной Ҳакимовага янги вазифа топширилди. Энди у смена мастери сифатида барча иш учун масъул эди.

Бир куни қабулига Марҳабохон исмли аёл дув-дув кўз ёши тўкиб кирди.

— Эшиттандирсиз, эрим ташлаб кеттан. Уч норасида бола билан қолдим. Ҳасан-Ҳусанларим бу йил мактабга боришлари керак. Лекин қўлларини ҳали ҳалоллаб қўйганим йўқ. Имконим етмаяпти. Нима қилишниям билмай қолдим. Бошимни силайдиган, йўл-йўриқ кўрсатадиган отаонам ўтиб кетишган. Ҳозир отам ҳам, онам ҳам — шу корхона, сизлар. Маслаҳат беринг, Турсуной... Нима қилай?

Турсуной аёлни яхши танирди: ишчан, хушмуомала ходим. Лекин «ҳа» деганда одамларнинг хурсандчилигига қўшилиб кетавермайди. Демак, ичи тўла дард экан-у, ҳеч кимга айтолмай юраркан-да, уйин-кулги юрагига сиғмас экан-да!

Ўша кунлари корхона жамоаси Навруз байрамига тайёргарлик кўраётган эди. «Шу баҳонада Ҳасан-Ҳусанларнинг тўйини ҳам ўтказиб юборса бўлмасмикан?» кўнглидан ўтказди Турсуной ва аёлга далда берди:

— Хафа бўлманг, опа. Ўлимдан бошқасининг иложи бор. Менинг отам ҳам, онам ҳам — шу меҳнат жамоаси, деяпсиз, кўпчилик сизни ўз ҳолингизга ташлаб қўймас. Навруз куни шу ерда — фабриканинг ўзида ўғилчаларингизнинг тўйини ўтказсак, нима дейсиз? Мен аввал бу гапни директоримиз билан, профкомдагилар билан пишитиб олишим керак. Шундай бўлса ҳам, сизнинг розилигингизни билмоқчиман. Хўп десангиз, тўйга ўзим бош бўламан.

Марҳабохоннинг чеҳраси гулгул очилиб кетди:

— Нима дер эдим, сингилжон, бутун бошлиқ тўйимни ўтказиб, бошимдан оғир тоғни олиб қўймоқчи бўласизлар-у, мен йўқ дейманми?

...Катта корхонада Навруз куни ҳамманинг ҳавасини келтирадиган ажойиб тўй бўлди. Андижонни карнай-сурнайларнинг садоси тутиб кетди. Ана, хонанда-ю созандалар, ана меҳмон устига меҳмон, ана, совға-саломлар, ана зиёфат-у ўйин-кулгилар!

Шу куни икки норасида номига озмунча маблағ тушмади. Пулни Турсунойнинг ўзи Ҳасан-Ҳусанлар ҳисобига банкка ўтказди. Бу омонат йил сайин кўпайиб, болакайлар мустақил ҳаётга қадам қўядиган ёшга етганда, енгил машина олиш ёки имморат қуриш учун яраб қолса, ажаб эмас.

— Яхшилик ерда қолмайди, — дейди Турсуной Ҳакимова. — Мен одамлардан жуда кўп мурувват кўрганман. Бирлари ҳаётда тўғри йўл кўрсатишди, иккинчилари билим беришди, учинчилари касб-ҳунар ўргатишди. Шу корхона жамоаси мени турмушга чиқарган. Ҳозир икки ўғил, икки қизнинг онасиман. Қизларим Муҳайёхон билан Зулхуморхон шу ерда ишлашади. Ўзим уч опамни корхонага ишга олиб келганман. Бир хонадондан олти кишимиз. Менга ўхшаб бутун оиласи билан ишлаётганлар жуда кўп. Хуллас корхонага эл қатори анча-мунча меҳнатим сингиб бораяпти-ку, лекин ўзимни шу жамоа олдида умр бўйи қарздордек ҳис қиламан. Режа деб, сифат деб, одамларнинг даромади деб, кундалик елиб-югуришлардан ташқари яна қандайдир яхши ишлар қилгим келади.

«Чинор» ҳиссадорлик жамияти Турсуной ва унга ўхшаган юзлаб ишчилар учун иккинчи уйга айланиб қолган. Улар ўз тақдирларини ҳам, хурсандчиликларини ҳам, ғам-ташвишларини ҳам шу корхона, шу меҳнат жамоаси билан чамбарчас боғлашган. Ўзаро аҳиллик, ҳурмат-эътибор, ғамхўрлик туфайли корхона шуҳрати ва ишлаб чиқариш ҳажми ошиб бораётир. 1995 йил режалари зиёдаси билан адо этилди. Жорий йилда янада катта, эзгу мақсадлар кўзланаяпти.

М. АБДУКАРИМОВ.

МУҲИМ МАСАЛАГА БАҒИШЛАНДИ

Меҳнаткашларни ижтимоий муҳофазалашда жамоа шартномасининг аҳамияти каттадир. Ҳар бир корхона, идора ва муассасада ходимлар учун етарли иш ва яшаш шароити яратиш, уларни бозор иқтисодиётига ўтиш босқичи қийинчиликларидан муҳофазалашда касаба уюшма ташкилотлари билан маъмурият ўртасида тузиладиган бу ҳуқуқий ҳужжат асосий дастур бўлиб хизмат қилади. Лекин уларнинг ҳар тарафлама пухта ва мустаҳкам бўлиши Президент Фармонлари ва Вазирлар Маҳкамасининг ижтимоий муҳофазалашга оид қарорлари ҳамда ҳужжатларидан келиб чиқадиган вазифаларнинг қай даражада қамраб олинаётганлиги билан боғлиқдир. Наманган вилояти касаба уюшмалари кенгашида бўлган икки кунлик семинар-кенгаш ана шу масалага бағишланди.

Хўжалик ҳисобида ишлаётган корхона, жамоа хўжалиги ва ташкилотлар, бюджет ташкилотлари ўқув юртлари ходимлари касаба уюшмалари қўмиталарининг раислари иштирок этган ушбу тадбирда вилоят касаба уюшмалари кенгаши бўлим бошлиғи Жўрахон Воҳидов, кенгаш ҳуқуқ нозири Ғофиржон Каримов, меҳнат ва техника хавфсизлиги бош нозири Юнусхон Юсуповлар маъруза қилдилар. Шунингдек, семинар-кенгаш иштирокчилари тажриба алмашиб, ўзларини қизиқтирган кўпгина саволларга қониқарли жавоблар олдилар.

«Ишонч» мухбири.

Таниш чеҳралар

Ўзбекистон халқ артисти Гулчеҳра Жамилова.

Мутахассис маслаҳати

ЁШ ОНАЛАР МАСЪУЛИЯТИ

Фарзанд тарбияси, у ҳали она қорнида эканлигиданоқ бошланади, дейишади алломалар. Бу фикрни ҳеч бир муболағасиз қабул қилса бўлади. Чунки ҳомиладор аёлнинг хатти-ҳаракати, кайфияти ва умуман руҳий-жисмоний ҳолати унинг келгусида туғилажак нури-дийдасига ўз таъсирини кўрсатиши шубҳасиз. Шу маънода «Яқин ойларда она бўламан», деб турган аёлларга энг тўғри ва мукаммал маслаҳатни шифокор-гинекологлар бериши мумкин, деб ўйлайман. Бинобарин, соғлом авлод нафақат оиланинг, балки Ватаннинг ҳам бойлигидир.

Гап аввалида шуни таъкидлаш жоизки, аёл бўйида ҳомила пайдо бўлганидан буён шифокорнинг қатъий назоратида бўлмоғи керак. Акс ҳолда ҳомиланинг ривожланиш меъёрида бузилиш ёки турли хил касалликлар содир бўлиши мумкин. Ҳомиладор аёлларда кўп учрайдиган ҳасталик бу камқонликдир. Камқонлик қон таркибидаги плазманинг ортиб кетиши натижасида гемоглобулин моддасининг камайишидан содир бўлади. Соддароқ айтганда, она организмида темир моддаси етишмаслиги оқибатида камқонлик юзага келади. Бунинг учун «оғироёқ» аёл кучли овқатлар, хусусан гўштли қовурма, жигар, товуқ шўрва истеъмол қилиб туриши тавсия этилади. Сузма ва бошқа сутли маҳсулотларни эса кўпроқ истеъмол қилиши керак.

Ҳомиладорликнинг биринчи босқичи, яъни 20 ҳафтагача овқатнинг барча туридан истеъмол қилавериш мумкин. Иккинчи босқичда эса тузли, ёғли овқатларни кескин камайтириш, сув ичишдан ўзини тийиш мақсадга мувофиқдир. Бу даврда аёлга сутли маҳсулотларни, мева-сабзавотларни кўпроқ истеъмол қилиш тавсия этилади. Ҳомиладорликнинг умумий 9 ойлик даври мобайнида аёл жаъми бўлиб 8-9 кг қўшимча вазн «йиғиши» лозим.

Ҳомиладорлик даврида аёлда токсикоз ҳолати кучаяди. (Бирор овқатта, ҳидга ёки рангта нисбатан майл сезиш ёки аксинча, улардан безиш ҳолати токсикоз дейилади). Бундай вақтда аёлнинг эҳтиёжини қондириш, албатта савобли иш. Бироқ, баъзилар шу эҳтиёж ўз вақтида қондирилмаса боланинг соғлом ривожланишига салбий таъсир кўрсатади, деб ҳисоблайдилар. Бу мутлақо хато фикр. Ёш келин-куёвлар, дейлик, Кубада ўсадиган қанд лавлагини Ўзбекистон бозорларидан тополмасалар, ҳеч ҳам ўксинмасинлар. Ҳар қандай банан, шолғом ёки жилла қурса, қизил лавлаги унинг ўрнини боса олади.

Шамоллаш, тумов бўлиш ҳасталиги бундай қараганда энг оддий касалликдай туюлади. Даволанишии осонлигидан ҳам одатда уни кўпчилик менсимайди. Лекин ҳомиладор аёл бирорта тан жароҳати олиш ёки бошқа дардга йўлиқишдан кўра кўпроқ шамоллашдан эҳтиёт бўлиши керак. Ҳар қандай шамоллаш унинг учун ўта хавфлидир. Бундай вақтда албатта шифокор назоратидан ўтиши лозим. Ҳозирги вақтда шамоллаш, грипп билан ҳасталаниш энг осон «юмуш»лардан бўлиб қолди. Шунинг учун ҳомиладор аёлларга туз-сода аралашмали илиқ сув ёки фурациллин билан томоқларини чайиб туришлари, тез-тез исириқ тутатиб, хонадаги микробларни «ўлдириш»лари тавсия этилади. Юз-қўл ва бурун бўшлиқлари хўжалик совуни билан чайилса, бундай касалликларнинг олдини олиш осон кечади.

Соғлом авлод келажагимиз гаровидир. Шундай экан, Тошкент шаҳар ҳокимияти Соғлиқни сақлаш Бош бошқармасига қарашли Перинатал марказимиз ҳомиладор аёлларни қизиқтирган барча саволларга жавоб бериши ҳамда амалий ёрдам кўрсатиши мумкин.

Саодат НУРИДДИНОВА,
Перинатал маркази 6-туғруқхона аёллар маслаҳатхонаси мудираси, олий тоифадаги шифокор.

Маданият хабарлари

ЗИЁКОР НОМИДАГИ МАКТАБ

Бу йил Жиззах тумани ташкил бўлганига 70 йил тўлади. Туман меҳнаткашлари ва жамоатчилиги ана шу қутлуғ санани муносиб кутиб олиш учун тайёргарлик ишларини авж олдирмоқдалар. Янги маданий-маиший бинолар қад ростламоқда. Қадриятлар соҳасида хайрли тадбирлар амалга оширилаяпти.

Яқинда туман ижтимоий ҳаётида сезиларли из қолдирган кишилар хотирасини эслаш маросими бўлди. Ўз умрини эл-юрт манфаати йўлида бахшида эттан инсонлар номини абадийлаштиришга қарор қилинди.

Шундай азиз зотлардан бири Пулат домла Собировдир. У умрининг 35 йилини Жиззах мактабларида ёшларни тарбиялашга сарфлади. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи, халқ маорифи аълочиси, тил ва адабиёт фанининг зукко тарғиботчиси Пўлат Собиров 57 ёшида ҳаётдан кўз юмди. Бироқ домланинг шогирдлари, комил фарзандлари у киши бошлаган ишни давом эттирмоқдалар. Тумандаги 11-ўрта мактабга П. Собиров номини беришга бағишланган маросимда домланинг шогирдлари Оппоғой Ботирова, Камол Ҳакимов, бирга ишлаган дўстлари Бурхон Аҳмедов, Қосим Саъдуллаев, Иброҳим Дониш, Охунбобоев номли фуқаролар кенгаши раиси Дилбар Саидовалар сўзга чиқиб, устоз зиёкорнинг хизматлари, инсоний хислатлари тўғрисида фикр юритдилар.

Алибой ЭРГАШЕВ,
«Ишонч» мухбири

КАРМАНА ТЎҒРИСИДА РИСОЛА

Навоий вилоятидаги Кармана шаҳрининг тарихи узоқ. Бу қадимий, сирли ва сеҳрли гўша ўтмишда Буюк Ипак йўлидаги энг катта қўналғалардан бири бўлган. Мустақиллигимиз шарофати билан шаҳар тарихига қизиқиш кучаймоқда. Бу борада карманалик олимлар ва тарихчиларнинг хизматини таъкидлаш жоиз.

Давлат муассасалари ва жамоат хизмати ходимлари касаба уюшмалари вилоят қўмитаси раиси Шуҳрат Халилов меҳнат фахрийси Ахтам Хотамов билан ҳамкорликда Кармана тарихига оид «Йиллар садоси» рисоласини яратдилар. Республикамиз мустақиллигининг 4 йиллиги ва Навоий туманининг 70 йиллигига бағишланган ушбу китобча Тошкентдаги «Адолат» нашриётида чоп этилди.

Рисоладан шаҳарнинг тарихий ва маданий ёдгорликлари, маҳаллий аҳолининг урф-одатлари, маросимлари, халқ ҳунармандчилиги тўғрисида қизиқарли маълумотлар ўрин олган.

Ризо ХУДОЙҚУЛОВ

Маданий мерос ва биз

ШАРҚШУНОСЛИКНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

Мустақиллик барча соҳаларда бўлганидек, шарқшунослик фанининг ривожланиши учун ҳам янги имкониятлар очди.

Меросимизни чуқур ўрганиш, айниқса тарихда сезиларли из қолдирган буюк алломаларимиз фаолияти ва илмий ижодини ҳар тарафлама тадқиқ этишга катта эътибор берилаётганлиги республикамизда Мирзо Улуғбек, Хожа Баҳоуддин Нақшбанд, Бобур Мирзо, Муҳаммад Раҳимхон II-Феруз юбилейларини ўтказиш тадбирларида ўзининг яққол аксини топди. Яқинда эса буюк бобомиз Амир Темур Кўрагоннинг 660 йиллик тўйига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш ҳақида ҳукуматимизнинг махсус қарори эълон қилинди. Маънавий ҳаётимизда муҳим аҳамиятга молик ушбу тадбирларда шарқшунослик институти жамоасининг фаол илмий ва ташкилий иштироки бор. Институтда халқимизнинг кейинги ўн асрлик ёзма меросини ўзида мужассамлаштирган қўлёзмалар мавжуд. Бу ерда тўпланган ва бой меросимизга оид ёзма ва босма асрларнинг умумий сони юз мингдан ошади. Уларни авайлаб асраш, авлодлар мулкига айлантириш йўлида жамоамиз бир қатор муҳим ишларни амалга оширмоқда.

Институт ва унинг илмий ходимлари халқаро миқёсда эркин ҳаракат қилиш, жаҳон шарқшунослик марказлари билан бевосита алоқа ўрнатиш имконига эга бўлганликлари туфайли кейинги уч йил ичида қўлёзмалар хазинасини ёзма меросимизга оид кўплаб янги асарлар билан бойитишга эришилди. Жумладан, Улуғбек юбилейи муносабати билан Англия, Туркия, Эрон ва Ҳиндистонда ўша даврга доир нодир қўлёзмалар аниқланиб, юздан ортиқ микрофильмлар олиб келинди. Бирлашган Араб Амирликларидаги Ал-Можид маданий маркази билан ўрнатилган илмий алоқалар натижасида институт олимларининг бу мамлакатта қилган сафарлари вақтида халқимиз меросига таaллуқли 400 та қўлёзма асарлар, микрофильмлар келтирилди. Эрондан 230 жилддан иборат «Деҳхудо» луғатномаси олинди ва ҳоказо. Шарқшуносларимиз турли хорижий мамлакатларда уюштирилаётган илмий анжуманларда ўз маърузалари билан фаол қатнашмоқдалар.

Чет эллардаги қатор шарқшунослик марказлари билан ҳамкорликда илмий асарлар тайёрлаш ва уларни чоп қилиш йўлида дадил қадамлар ташланмоқда. Жумладан, 1994 йилда Дубайда институтидаги араб қўлёзмалари фиҳристи (каталоги) 10 босма табоқ ҳажмида чоп қилинди. Ушбу асар иккала томон ҳамкорлигида тайёрланган бўлиб, бой ўтмиш ёзма меросимизни жаҳонда тарғиб қилиш йўлидаги муҳим тадбирлардан бири бўлди. Шунингдек, Америка олимлари билан ҳамкорликда Хожа Аҳрор ёзишмаларини нашр этиш юзасидан ҳам аниқ режалар амалга оширилмоқда. Бизда сақланаётган қадимий қўлёзмалар халқимизнинг жаҳон маданияти, илм-фан ривожига салмоқли ҳисса қўшиб келганилигидан далолатдир. Институт олимлари томонидан Беруний, ибн Сино каби алломаларимизнинг маданий мероси, саккиз мингта яқин қўлёзма асарлар шарҳига бағишланган II жилдли илмий тавсифномалар тайёрланди ва чоп этилди. Бундан ташқари, турли нашриётларда чиқарилган меросимизга таaллуқли кўплаб асарлар — «Тиб қонунлари», Бобур Мирзонинг «Бобурнома», Мирзо Улуғбекнинг «Зижи Кўрагоний» ва «Тўрт улус тарихи», «Форобий асарлари тўплами» каби мажмуалар шулар жумласидандир.

Бугунги кунда ҳаётнинг ўзи шарқшунослик фани муаммоларига жиддий эътибор билан қараш, бой ёзма меросимиз соҳасидаги илмий изланишлар кўламини кенгайтириш, уни халқимиз ва жаҳон илмий жамоатчилиги ўртасида тарғиб қилиш борасида собитқадамлик кўрсатишга даъват этаяпти. Бундан чиқадиган асосий хулоса шуки, маданий-тарихий меросга муносабатни тубдан ўзгартиришимиз лозим. Халқимизнинг фахри ва муқаддас мулки бўлган энг нодир қўлёзмаларни сақлашни жаҳон талаблари даражасига кўтариш, Лондон, Париж, Теҳрон, Деҳли каби қўлёзма фондларини таъмирлаш, асрлар оша бизгача етиб келган қўлёзмаларнинг ҳозирги ҳолатини ҳисобга олиб, улардан микрофильмлар орқали фойдаланишни йўлга қўйиш талаб этилади. Бу муҳим вазифаларни амалга ошириш учун аввало, микрофильмлар фондини яратиш ишларини жадаллаштириш, институтни ҳозирги замон кўпайтирув ва нусҳа кўчирув ускуналари, компьютерлар, бошқа зарур техникалар билан таъминлаш лозим, деб ҳисоблаймиз.

Қўлёзма асарлар устида олиб бориладиган илмий изланишлар соҳасида қуйидаги масалаларни ҳал этиш жуда муҳимдир:

Амир Темурнинг 660 йиллик юбилейи муносабати билан буюк бобомиз ва унинг даврига оид, жумладан Шарафиддин Али Яздийнинг «Зафарнома»си, Низомиддин Шомийнинг «Зафарнома»си, Муиниддин Натанзийнинг «Мунтахаб ат-таворихи Муиний» каби муҳим ёзма манбаларини таржима қилиш, уларни илмий изоҳлар билан нашрга тайёрлаш ишларини тезлаштириш;

Умуминсоний қадриятларга улкан ҳисса қўшган аждодларимиз — Фарғоний, Хоразмий, Беруний, Ибн Сино, Замахшарий, Форобий асарлари таржималари, уларнинг илмий фаолиятлари ҳақидаги тадқиқотларни тайёрлашга алоҳида эътибор бериш, ўқувчилар ва кенг китобхоналар учун ана шу мавзуда оммавий рисолалар силсиласини яратиш билан бирга, хорижда ҳам бундай асарларни чоп қилиш имкониятларини ахтариш;

қадимда мавжуд бўлган давлатларнинг қўшни мамлакатлар билан олиб борган сиёсий, дипломатик, иқтисодий ва маданий алоқалари юзасидан илмий изланишларни янада чуқарлаштириш, қўшни халқлар билан дўстона муносабатларнинг тарихий илдизларини илмий тадқиқ этиш ва бу соҳага бағишланган асарларни бирга нашр қилишга эришиш, ўзбек халқининг этногенези ҳақида қўлёзма манбалардан материал тўплашни давом эттириш.

Институт учун 30 йил аввал қурилган бинонинг бугунги кун талабларига тўла жавоб бера олмаслигини ҳисобга олиб, республика «Мерос» комплексини қуриш масалаласини тезроқ ҳал этиш мақсадга мувофиқдир. Чунки жаҳоннинг ҳеч қайси марказида қадимий қўлёзмалар биздагидек юқори қаватларда сақланмайди. Бу эса табиий ва бошқа офатлардан уларни асраб қолишда мушкуллик туғдириши ўз-ўзидан маълум.

Турли сабабларга кўра тарқалиб кеттан нодир қўлёзмаларни юртимизга қайтариш чораларини кўриш ҳам шарқшунослик фани олдидаги муҳим муаммолардан биридир. Масалан, 1873 йилда Хива забт этилганда рус қўшинлари сафида шарқшунос олим Кун ҳам бўлиб, унинг тавсияси билан хон кутубхонасидан кўплаб нодир қўлёзмалар, тарихимиз учун муҳим аҳамиятта эга бўлган давлат архиви ҳужжатлари олиб кетилган. Улар ҳозир Санкт-Петербургда сақланмоқда. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Сўнгги йиллар мобайнида институтда тарихимизни қайта тиклашга имкон берадиган қатор қўлёзма асарларнинг илмий-изоҳли таржималари, ўтмиш алломаларимиз, масалан, Хоразмий ҳақида йирик тадқиқотлар тайёрланди. Аммо шароит тақозосига кўра, уларни чоп этишнинг иложи бўлмай турибди. Шунингдек, ёзма меросимизни оммалаштириш, уни илмий тадқиқотлар учун қулайлаштириш мақсадида тайёрланган бир неча жилддан иборат қўлёзма асарларнинг мавзу фиҳристлари ҳам ўз ноширини кутмоқда. «Фан» нашриётининг имкониятлари чекланган, институтда эса тайёрланган илмий маҳсулотларни нашр қилиш учун махсус маблағ ажратилмайди. Фундаментал савиядаги китоблар эса бошқа нашриётларни қизиқтирмайди. Бу ҳол ўз навбатида ана шу йўналишдаги чуқур илмий изланишларнинг тобора камайиб боришига олиб келмоқда. Илмий-оммабоп нашрлар эса шарқшунослик фанини жаҳон талаблари даражасида ривожлантириб бориш имконини бермайди. Шуларни ҳисобга олиб, институтда тайёрланган фундаментал тадқиқотларни давлат ҳисобидан чоп этиш ҳақида ўйлаб кўрилса, чакки бўлмасди.

Шарқшунослик ижтимоий-гуманитар фанлар силсиласида ўзига хос хусусиятлари билан фарқланиб туради. Гап шундаки, бу соҳада илмий иш олиб борадиган ходимлар кам деганда иккита шарқ (араб, форс, дарий, пашту, урду, хитой ва ҳ. к.) ҳамда ғарб (инглиз, француз, немис ва ҳ. к.) тилини билиши шарт. Ундан ташқари қадимий қўлёзмалар ва ҳужжатлар билан боғлиқ мавзулар юзасидан илмий изланишлар олиб бориш учун йиллар давомида тинмай меҳнат қилиш, бу борадаги малакани доимий суратда ошириб бориш керак бўлади.

Бинобарин, илмнинг бу соҳасига ёшларнинг келиши, айниқса ҳозирги вақтинчалик иқтисодий қийинчилик шароитида, анча қийинлашиб бормоқда. Институтдаги иқтидорли ёшлар эса бошқа ишларга ўтиб кетишмоқда. Кўп йиллардан буён ишлаб келаётган ходимларнинг ёши улғайиб қолганлиги ҳисобга олинса бу масаланинг нақадар жиддийлиги ўз-ўзидан аён бўлади. Агар малакали кадрлар тайёрланмаса, ҳозирги етакчи олимлар тажрибаси ўзлаштириб олинмаса, у ҳолда беш-ўн йил ичида фаннинг бу муҳим соҳасида илмий ходимлар масаласида тадрижийликнинг узилиб қолиши хавфи туғилиши мумкин.

Институт илмий ходимларининг илмий малакаси ва қадимий қўлёзмалар устида ишлашнинг ўзига хос қийинчиликларини ҳисобга олган ҳолда уларнинг маошларини ошириш мақсадга мувофиқ, деб ўйлаймиз.

Бу тадбир ўз навбатида шарқшунослик фани олдига қўйилган муҳим масалаларни ҳал этишда салоҳиятли ёш мутахассисларни кўплаб жалб қилиш имкониятини яраттан бўлур эди.

Мустақил Ўзбекистоннинг халқаро майдондаги обрў-эътибори кун сайин ортиб, унинг ташқи дунё билан дўстона алоқалари кенгайиб бормоқда. Ҳозирги кунда республикамизни жаҳондаги 125 давлат расмий тан олган. Пойтхатимиз Тошкентда қатор мамлакатларнинг, жумладан, биз асрлар мобайнида узвий равишда иқтисодий ва маданий алоқада бўлиб келган хорижий шарқ давлатларининг элчихоналари, нуфузли халқаро ташкилотларнинг ваколатхоналари фаолият кўрсатмоқда. Шунингдек, халқаро муносабатларнинг турли қирраларини ўзида акс эттирган бошқа турдаги, масалан, маданий марказлар каби кўплаб ташкилотлар ҳам вужудга келмоқдаки, уларнинг фаолияти, шубҳасиз бошқа давлатлар билан Ўзбекистон ўртасидаги дўстона алоқаларнинг такомиллашувига хизмат қилади.

Тошкентдаги хорижий шарқ мамлакатларининг элчихоналари вакиллари институтимизга келиб турадилар. Улар бу ердаги қўлёзмалар мажмуаси билан ўз мамлакатларидаги шарқшунослик марказлари ўртасида илмий алоқаларни йўлга қўйиш истагини билдириб, бу хайрли ишга ёрдам кўрсатишга ҳамиша ҳозир эканликларини баён этмоқдалар. Биздаги қўлёзма асарлар ичида хорижий шарқ халқлари тарихи, ислом дини, маданият ва адабиётга оид ғоят қимматбаҳо асарлар мавжуд бўлганидек, у жойлардаги қўлёзма фондларда ҳам бизнинг қадимий меросимизга таaллуқли кўплаб нодир қўлёзмалар бор. Шунинг учун ҳам иккала томон ўзаро илмий алоқалардан баравварига манфаатдор бўлиб, бу ҳол, табиий, ёзма меросимиз хазинасининг янада бойиши учун катта имкониятлар яратади. Институт билан хорижий элчихоналар ва маданий марказлар ўртасидаги яқин алоқаларнинг мавжудлиги бу соҳада лозим бўлган ахборотларни тўплаш, илмий асарлар, микрофильмлар алмашинувини йўлга қўйиш ишларида маълум қулайликлар туғдириши шубҳасиз.

Мустақиллигимиз шарофати билан ўтмиш қадриятларимизга оид муаммоларни, умуман, мерос билан боғлиқ масалаларни матбуот саҳифаларида, шунингдек телекўзгу ва радио орқали тарғиб қилиш ишлари борган сайин кенг тус олиши қувонарли ҳол, албатта.

Мустақиллик шарофати туфайли ўтмиш қадриятларимиз, улар билан боғлиқ муаммолар ҳақида вақтли мутбуот, ойнаи жаҳон кўрсатувлари ва радиоэшиттиришларда ошкора фикр юритилаётганлиги айни муддаодир. Аммо бу соҳадаги барча ишларни талаб даражасида деб бўлмайди. Чунончи, ёзма мерос билан боғлиқ тарғиботлар матншунослик, манбашунослик каби фан тармоқларининг ҳозирги даражасидан орқада қолаётир. Бу нарса ҳатто баъзи нашриётлар томонидан чоп этилган рисолалаларда ҳам кўзга ташланади. Назаримизда, мерос муаммоларини тарғиб этиш масалалари юзасидан жамоатчилик асосида таниқли мутахассислардан иборат доимий илмий кенгаш ташкил этиш жоиз кўринади. Кенгаш аъзолари тарғибот, телерадио муҳарририятларига тегишли режаларни ишлаб чиқишда ҳамда уларни амалга оширишда малакали илмий ёрдам кўрсатишлари мумкин. Шунингдек, мерос билан шуғулланиб келган ва ҳозирги кунда ҳам бу борада эътиборга молик илмий изланишларни олиб бораётган олимлар ҳамда уларнинг фаолияти ҳақида телерадио орқали эшиттиришлар, кўрсатувлар уюштирилиши ҳам мақсадга мувофиқ иш бўлур эди. Бундай тадбирлар меросга доир масалаларни кенг шарҳлаш, одамларда қадриятларимиз ҳақида аниқ тасаввур ҳосил қилишда қулай имконият яратади. Уларни ташкил этиш ва олиб боришни ҳам мутахассислар зиммасига юклаш ўринлидир.

Б. МАННОНОВ,
Шарқшунослик институти илмий ишлар бўйича директор муовини, тарих фанлари номзоди.

Оғриқли нуқталар

ФУҚАРОСИ МАҒРУР ЮРТ...

Абдушарифнинг бугун кайфияти бузуқ -ўзидан жуда кўнгли қолган. Юрса қадами унмаётгандек, қўли ҳеч ишга бормайди. Қаердан ҳам келиб қолишди кеча ўша оғайнилари. Икки ойдан бери авайлаб юргани - икки шишаароғу тухум қилиб турган товуқнинг кеттани майлику-я, гурунгнинг оҳири чатоқ бўлди. Тунов куни қўлига теккан маошнинг қолган 300 сўмини ҳам ҳазил-ҳазил билан бошланган картага бой бериб қўйди. Туни билан уйқудан қолишнинг якуни шу бўлди. Энди бўлса оғзига ароқ, қўлига карта олмасликка қасам ичиб турибди. Нечанчи марта?..

...Дўстим Абдушарифнинг афсус- надоматлар билан тўлиб-тошган сўзларини тинглар эканман, юрагимнинг бир четида милт-милт этиб турган умид ва илинж юзини ғубор қоплаётгандек туюлди. Бир савол, фақат бир савол қалбимда такрор-такрор туғён урди: «Нега биз, биз қишлоқ болалари бунча эрта сўламиз. Чексиз орзулар, тошқин ғайрат-шижоат, туғма қобилият келиб-келиб ниҳоят карта сузилаётган давраларда кунма-кун завол топади. Тобора рангсизланиб борадиган ҳаётнинг сўлғин саҳифаларида кунпаякун бўлади?»

Биз томонларнинг дашт қишлоқларида кузги юмушлар тугар-тугамас янги бир «мавсум» бошланади. Бу карта «мавсуми». Унда қатнашувчиларнинг сафи катта: турли кабсдагиларни-бекорчилардан тортиб то ўқитувчию табибни ҳам шу ерда учратишингиз мумкин... Бу давраларда вақт тушунчаси тамом унутилади. Биров келиб қўшилади, биров кетади ва яна қайтиб келади. Ўртада фақат рангли қоғозлар топилса- вино-ароқ айланади. Ёшнинг ҳам , қарининг ҳам хаёли бир нуқта теварагида чирпирак бўлиб айланади. Айланаверади.... айланаверади... айланаверади...

Қишлоқ ёшлари. Миллатнинг гули ва жавҳари бўладиган ёшлар. Хассос шоир, нурли санъаткор, халқига содиқ раҳбар, комил инсон бўлиб Ватан хизматига бел боғлаб турадиган ёшлар. Лекин нақадар кам чиқмоқда ундайлар орамиздан. Ёшларни ҳадеб айблаш ожизликнинг бир кўриниши.Мабодо, бир иккитаси келиб «айт, кўнглинг жойига тушиши учун нима қилай?» деса, унча-мунча сўзамолнинг тили ғўлдираб қолади. Чўлда овозингни қанча баландлатсанг ҳам акс-садо бермай, чексизлик бағрига сингиб кетганидек, бу саволга жўяли жавоб топа олмай қолади киши.

Майли, картага қўшилмаслик ҳам мумкин, ароққа муккасидан кетмаслик ҳам мумкин, рўзғорини амал-тақал қилиб эплайдиган касбнинг бошини тутиб ҳам юриш мумкин. Шунинг ўзи билангина ҳаётдан қониқиш, «бир инсон яшаши керак бўлганидек кун кечираяпманку» деб ўзига далда бериш билан кифояланиб бўлмайди, чамамда. Чуқурроқ ўйлаб қаралса, ёшларнинг ўзлигини, имкониятларини тўлароқ намоён қилишга қишлоқларимизда шароит жуда оз. Замон ва вазият жуда тез ўзгармоқда. Шубҳа йўкки, охирги йиллардаги энг асосий тарихий воқеа Ўзбекистоннинг мустақил давлат деб эълон қилиниши бўлди. Не-не улуғ зотлар бир умр орзу қилиб ўтган, лекин бу орзуни юракнинг қат-қатига яшириб келишгани- улуғ озодлик куни етиб келди. Мен эса Республикамиз тарихидаги бурилиш нуқтаси бўлган муҳим қарор қабул этилганидан сўнг ҳам айрим ёшлар оғзидан бефарқлик билан айтилган ушбу жумлаларни бир неча бор эшитдим: «Менга барибир». Бу сўзларни айтувчига тикилар эканман, кўзларининг туб-тубида яна шу руҳ қалқиб турганини кўриб лол қоламан: «Менга барибир!?».

Етмиш йиллик сохта таълимот ва тарбиянинг «мева»си мана шундай. Ўз қобиғига ўраниб олган одамни унча-мунча куч ундан чиқариб ололмайди шекилли. Унга исломнинг ҳаётбахш озуғи ҳам ҳали бери нурли руҳ бера олмаса керак. Чунки маънавий баркамолликка тайёр бўлмаган пуч ақидалар билан «суяги қотиб» ҳеч нарсага хатто ҳақиқат ва адолатга ҳам ишончини йўқотган киши ислом талабларини бирданига қабул қила олмайди. Ахир ислом инсонни буюк зот, ер юзининг кўрки деб билади. Ақл ва илм соҳиби бўлмиш инсонга Аллоҳ ҳузурида ҳам эрк берилган, савобли ва гуноҳ ишларни танлаш ихтиёри берилган (охиратда ҳисоб-китоб шарти билан албатта).

Шундай мукаррам зот бўлган инсон ҳаёти нурли бўлиши лозимку! У фақат ўзи учунгина эмас , фарзандлари, халқи, Ватани саодати учун ҳам яшамоғи, курашмоғи, яратмоғи лозимку!

«Ватанни севмоқ иймондандур» дейилган муқаддас Ҳадисда. Маънавий дунёси қашшоқ инсон қандай қилиб Ватанни сева олади, унинг ривожига баракали ҳисса қўшади?

Бозор муносабатларига ўтилиши шароитида иқтисодиётни юксалтириш, маҳсулотлар мўллигини таъминлаш, қишлоқларда кичик саноатни барпо қилиш ва янги иш жойларини ташкил этиш ҳақида юртбошимизнинг бир қатор фармонлари эълон қилинди. Қишлоқда фермерлик, ишбилармонлик билан шуғулланиш учун мустаҳкам асос яратилди. Хўш, биз нима иш қилаяпмиз? Бошқа вилоятларни билмадиму, лекин Қашқадарёда фермерлик ва бошқа тадбиркорлик билан шуғулланаётган қишлоқ ёшлари жуда оз. Бўлса ҳар қишлоқдан битта-иккитадан чиқар. Нега бундай? Бефарқлигу лоқайдликнинг мевасими бу ёки ҳеч бир орзумиз ҳам йўқми? Қийинчиликлардан қўрқадиган вақт эмас. Кўзингизни очинг, минг йил ўттиз яшар йигит бўлиб туролмаслигингизни унутманг. Ҳаётда ҳақиқий мустақил, эл учун керакли инсон бўлиб яшайдиган пайтингиз ҳозир.

Қишлоқ йигитидан сўрагим келади:«Мустақил Ватан учун, унинг қадрини кўтариш учун нималар қила оласиз?» «Фидокорона» меҳнатми, гектаридан «фалонча» ҳосилми? Йўқ, буларни бажариш учун мустақил Ватаннинг фуқароси бўлиш шарт эмас. Фақатгина ишловчи ва кун кечирувчи шахс эмас, келинг сиз аввало мустақил фуқаро бўлинг. 30 ёшда бўла туриб руҳи қартайиб, эскириб қолган, орзулари ва илинжи ғариб инсон эмас, қалби ҳаётга ташна, ўктам ва мағрур фуқаро бўлинг. Сизни шундай кўришни истайман. Қийин иқтисодий шароит бартараф бўлишига, маънавият булоқларининг кўз очиб, қалбларга поклик, тозариш ва тетиклик бахш этишига, иншоаллоҳ, ишончимиз комил. Юртбошимизнинг яқингинада воҳамизда бўлиб, куйиб-ёниб сўзлаган тарихий нутқидан келиб чиқадиган ва қашқадарёликлар олдига қўйилган улуғвор вазифаларни бажаришда ҳар бир йигит- қизимизнинг залворли ҳиссаси бўлишига ўзлигимизни сафарбар этайлик!

Муродилла КЕНГБОЕВ,
Қашқадарё.

ҚИШЛОҚ ЧЕТИДАГИ БИР ОИЛА

Ҳали тонг қоронғусида осмонда юлдузлар ўчмасдан хўрозлар қичқиради. Биттаси бошладими, тамом, узоқ-узоқлардан бошқалари кетма-кет жўр бўла қолади.

Бемор қайнона хўрозлардан ҳам олдинроқ уйғониб олган. «Тун бунча узоғ-а» деб, сим-сим оғриган оёқларини силай-силай қўллари толади. Кейин:

— Хой, Пайзихон, Пайзихону туринг, хўрозлар қичқирди, — дейди нариги хонага овоз бериб, ўзича минғирлайди. — Бу ёшлар бунчаям уйқучи-я, тавба... — Хой, Пайзи, тура қолинг! — У ҳассаси билан эшикни тап-тап уради. — Мени ташқарига олиб чиқингей...

Келин уйғонади. Чиппа ёпишиб қолган кўзларини ишқалаб, зўрға очаркан, «Тун бунча қисқа-я? Қанийди яна озгина ухласам», — деб ўйлайди. Ёстиққа тушиб қолган дуррасини топиб ўрайди, қайнонасининг ёнига келади. Бир қўлига хассасини тутқазиб, иккинчи қўлтиғидан тутиб, ҳовлига олиб чиқади... Кейин унга илиқ сув тайёрлаб беради.

Ёстиқ курғур эса ўзига имлайверади. Йўқ, қайнонасига сут қайнатиб бериши керак. Янги соғилган сутдан.

У ҳам бет-қўлини ювиб, молхонага ўтади. Молларнинг тагини тозалаб, уларга ем беради. Соғишга тутинади.

Ҳовлини, кўчани супуриб, сув сепади. Кейин ишлар бир-бирига занжирдек уланиб кетади. Болалари, ёзда дала иши, кузда пахта терими, қишда бекорчилик. Бекорчилик қайда, рўзғорнинг ташвиши кўп.

Авваллари эри ҳам саҳар туриб, мол-ҳолга қарарди. Кейин чой ичиб, мактабга-болаларга дарс бергани кетарди. Мактабдан келиб яна у-буга ажабтовур ёрдами тегарди. Катта кўчадаги электр қудуқдан ичимлик сув олиб келарди.

Сўнгги пайтларда эса эри қоқ тушгача ухлаб ётадиган бўлиб қолди. Ёки уйда бўлмайди. Чунки у мактабдаги ишини ташлаган. Ўртоқлари уни Россияга қатнашга қизиқтириб қўйишган. «Ўқитувчилик қилиб топган пулинг нима бўларди? Россияга борсанг — белингга пул тугиб қайтасан. Уч-тўрт ой еб ётасан. Биров сенга хўжайин эмас. Ярим кечагача кўзингни ишқалаб дафтар текширмайсан!...» — деб ўргатишди.

У шериклари билан Камазга памилдори юклаб, Россияга кетганча бир ой юрди. Бир ой — айтишга осон. Келин толиқиб қолди. Бу турмуш тошини қўш елкада кўтарган маъқул экан.

Ҳайтовур, эри келди. Беш-олти минг сўм пул билан қайтди.

— Дарров бозорга жўна, битта новвос ол, бўлмаса бу пулни ичиб қўясан, — деди бемор она. — Эрта-индин ўғлингга тўй қилсанг керак.

Беш минг сўмга новвос олди. Яна ўша етиб-етмаслик. Яна ўша рўзғорнинг баланд-пасти. Бемор онанинг пенсиясига бир қоп ун олишди, бир ойга етмайди. Гоҳ-гоҳ колхоз келиннинг иш ҳақига унми, буғдойми бериб туради.

Собиқ ўқитувчи кейинги сафар «Камаз»га юк ортиб, йўлга чиққанида икки ой йўқ бўлиб кетди. Рўзғорнинг оғир тоши келиннинг таранг юзларига эртароқ из солди. Иликларини ингичкалаштирди.

Энди паҳлавон йигит Россиядан икки ойдан сўнг кеч кузда қайтди. Юкнинг пулини эгаларига қайтариб, қолганига болаларга, онасига калиш олди. Олти кило пахта ёғи, бир қоп ун келди, қолганини эса уч кун босиб ичди.

Унинг кўзлари қандайдир бежо бўлиб қолган. Яна кетаман, Россияга, деб дағдаға қилади. Аввалги майинлигидан асар ҳам қолмаган.

Бундан икки ой олдин сигир сутдан чиқиб кетди. Ем йўқлигидан новвоснинг ҳам қовурғаси саналиб қолди. Сигир мана бир ҳафтадирки, ҳеч нарса емай, уззукун маъраб ётади. Пахлавон йигит Россиядан қайтгач, уч кун ўтиб, сигир ҳаром ўлиб қолди. Машинага ортиб, зовурнинг ёнига кўмиб келишди...

Эри Россияга кетган пайтлар келиннинг кечалари уйқуси қочади. Ўғли, қизи ухлаб қолишади. Қайнонаси бечора ўз дарди билан овора.

Тавба, булар билан ҳеч кимнинг иши йўғ-а. Бултурдан бери телевизор ишламайди. Туман марказидан уста чақиришга пул йўқ. Россияга қатнасам, бой бўлиб кетамиз, дерди эри. Қайтангга барака кўтарилди. Эрининг дийдаси қаттиқлашди. Кечқурунлари у ёнида дафтар текшириб ўтирарди. Баъзан болаларнинг қилиқларини гапириб бериб завқ билан куларди. Китоб ўқирди. Қизиқ жойларини айтиб берарди. Фарзандларини эркаларди. Энди эса... фақат Россияга интилади, холос.

Яхшиямки, уззу-кун гапириб ётадиган колхоз радиоси бор. Гоҳо у-бу қулоғига чалиниб қолади: «Фалон шаҳар хотин-қизлар қўмитаси намунали оилалар кўриги ўтказди. Биринчи ўринни олган фалончилар оиласига рангли телевизор берилди...»

Тушида келин минбарга чиқиб, рангли телевизорни олаётган эмиш. Узоқдан эса қайнонасининг бўғиқ товуши эшитилаётган эмиш:

— Туринг-ей, Пайзихон, хўрозлар қичқирди.

Санъат МАҲМУДОВА.

Ватан... Сенинг жамолингу, Она меҳрига тўлиқ бағрингга тўйиб бўлмайди. Далаларинг-у, саҳроларингни, боғларингу тоғларингни, денгизларингу сойларингни кўриб, кўз қувонади... Парвозингни кўриб, дил ғурур, шодликка тўлиб, тошади. Сенга бўлган Меҳрдан юрак сув бўлиб оқади.

Ватан, Сенинг Тонгинг бўлакча! Ватан, Сенинг Тунинг бўлакча! Ватан, Сенинг Осмонингу юлдузларинг бўлакча! Ҳар Сония, Онинг бўлакча!

Чунки Сен биттасан. Чунки Сен ягонасан... Ватан!

Эл хизматида

БОЖХОНА – БОР-ЙЎҒИ ХИРОЖХОНА ЭМАС!

Маълумки, республикамизда амалга оширилаётган ислоҳотлар ҳамда иқтисодий барқарорликнинг таъминланишида ҳуқуқ ва назорат органларининг масъулияти катта. Чунончи, товар-моддий бойликларнинг республика ҳудудидан ташқарига ноқонуний равишда олиб кетилишининг олдини олишда, айниқса, Божхона хизмати ходимлари алоҳида жонбозлик кўрсатмоқдалар. Хусусан, Тошкент шаҳар Божхона хизмати 1995 йилда бундай ноқонуний ҳаракатларнинг бир қанчасини аниқлади. Йил давомида аниқланган 1806 та ҳолат натижасида 2448,3 минг сўмлик озиқ-овқат маҳсулоти чегарада тўхтатиб қўйилди. Озиқ-овқат маҳсулотлари орасида айниқса, кўпинча ун, ўсимлик ёғи, нон, шакар ва гуруч олиб кетишга уриниш кўпаймоқда. Ўтган 1995 йилда умумий қиймати 188364 сўмлик бўлган 15263 кг. гуруч, 233291 сўмлик 9939 кг шакар, 322894 сўмлик ўсимлик ёғи тўхтатиб қолиниб, давлат ҳисобига мусодара қилинди.

1995 йилда Тошкент шаҳар Божхона хизмати Республика Ички ишлар вазирлиги ҳамда Миллий Хавфсизлик Хизмати ходимлари билан ҳамкорликда «ҚОРАДОРИ-95» тадбирини ўтказди. Тадбир режаси бўйича барча божхона назорати постларида, жумладан Тошкент аэропорти, «Шимолий» темир йўл вокзалида божхона назорати кучайтирилди. Бундай назорат ҳар қандай қонунбузарликларнинг пайини қирқиши шубҳасиздир.

Хорижий меҳмонларнинг юртимизга ташрифи тобора ортиб бораётганини кўриб турибмиз. 1996 йил ЮНЕСКО халқаро ташкилоти томонидан Амир Темур йили деб эълон қилингач, хорижликларнинг ташрифи янада кўпайиши кутилмоқда. Сайёҳлик ташрифларининг ҳар жиҳатдан мукаммал ва тартибли ўтказилиши учун Тошкент шаҳар Божхона хизмати хорижий сайёҳларга хизмат кўрсатиш ва Божхона қонунлари асосида ҳужжат расмийлаштиришнинг мукаммалаштирилган усулини жорий қилиш масаласини кўриб чиқди.

— Аввало биз билан ҳамкорликда ҳаракат қилувчи «Ўзбекистон ҳаво йўллари», «Ўзбекистон темир йўллари» каби компания раҳбарлари билан учрашиб, аралаш хизматнинг аниқ режасини муҳокама этдик, — дейди пойтахт Божхона хизмати бошлиғининг муовини Р. Фозилов. — Шу билан бир қаторда Тошкент аэропортида биринчи маротаба йўлга қўйилган «Қизил-яшил» йўлак тажриба тадбири ҳам ҳозирги кунда яхши натижалар бермоқда. Бу усул хорижий сайёҳларнинг қисқа вақт ичида қулай тартибда ҳужжат расмийлаштиришини таъминламоқда.

Божхона хизмати томонидан амалга оширлаётган бундай тадбирлар унинг мавқеини ошириш билан бирга, бу хизмат тури кишилардан фақатгина бож-хирож ундирадиган ташкилот эмаслигини таъкидлаб турибди.

Камол УМАРОВ.

МУНАЖЖИМ ТАЪБИРИ: САЛОМАТЛИГИНГИЗНИ АСРАНГ!

(30.01 – 6.02.)

Азиз газетахон!

Бугундан бошлаб мунажжимларнинг ҳафталик-сешанбадан-сешанбагача тиббий маслаҳатларини бериб боришга аҳд қилдик. Ўйлаймизки, тақдим этилаётган рукнимиз сизларнинг эътиборингизни қозонади. Уни тиббиёт фанлари номзоди Юлдуз ЎРИНОВА олиб боради.

Аввало, мунажжимларнинг тиббий тахминлари ҳақида икки оғиз сўз:

Биз маълум қилиб бормоқчи бўлган тиббий илми нужум башоратлари Ойнинг, буржлар бўйлаб ҳаракатига асосланади. Маълумки, Ой тунги ёриттич бўлиб, инсон дилининг — унинг ҳоҳиш-истаклари, эхтирос ва интилишлари, эҳтиёжлари, ҳиссиётлари, одатларининг, ҳаракат ва ўйларининг гайриихтиёрий сабаблари рамзидир. Агар Ой Ер йўлдоши бўлса, дил, кўнгил-инсон жисмнинг йўлдошидир: улар бир-бирларига ажралмас ҳолда боғлангандир. Бинобарин, инсон кўнгли оғриса, унинг жисми — танаси ҳам оғрийди.

Одам жисми — танасининг ҳасталикларини даволаш учун нималар керак бўлади? Тиббий илми нужум, ишни қалбни даволашдан бошлаш керак дейди. Кўнгилни даволай оладиган табиб борми? Шубҳасиз бор! Бу табиб — ҳар бир инсоннинг ўзи. Яъни шифо топиш ҳар бир одамнинг ўз қўлида. Бунинг учун ишни энг «оддий нарса»дан — ўз уй-фикрлари, ҳоҳиш-истаклари, эҳтиёжлари, ҳаракатлари, эҳтиросларини ҳар қандай худбинликлардан поклашдан бошлаш, ақл ва қалб маданиятини ошириб бориш керак бўлади.

Бунчалик осон кўчадиган иш эмас. Бунда ўз шахсий дардаламы, шифо топиш ташвишлари инсонга жиддий тўғаноқ бўлади. Қалб маданиятига интилувчи одам (бу сира ҳам маълумот даражасига боғлиқ эмас) ўз ҳаёл-ташвишлари қобиғига ўралиб қолмайди. У энг аввало, ўз хасталигининг келиб чиқиш сабабларини аниқлашга ҳаракат қилади, ўз муаммосини ҳал этишнинг енгил-елпи йўлларини изламайди.

Бизнинг ҳар биримиз кўзга кўринмас нозик тебранишлар орқали бутун инсоният билан чамбарчас боғланганмиз ва кўнгилларимиз ҳам худди шундай боғлиқликка тобедир. Шунинг учун бирон киши хасталанса — ҳамма шунга жавобгардир. Одамларнинг бирлиги, тинчлиги, биродарлиги ғоялари янгилик эмас. Асрлар мобайнида шоирлар, рассомлар, адиблар бу мавзуда қалам тебратиб келадилар. Эҳтимол, аввалари бу ғоялар шунчаки тавсиф қилиниб келгандир. Эндиликда эса, ҳар бир одам уни қалбан ҳис этиши зарур бўлган пайтлар етиб келди. Бу — 1996 йилнинг 11-12 январидан бошланган «Қовға» даврига киришимиз учун муҳим «калит» бўлиб хизмат қилади. Яъни ҳаммамиз тарихий шонли воқеа шоҳидлари бўлиб турибмиз.

Замон даврлари 2500 йилда бир марта алмашинади. Олдинги Балиқлар даври эзгулик ва ёвузликнинг «аралаш» даври бўлганди. Қовға даври эса, инсон қалбида эзгулик ва ёвузликнинг «ажратилиши» билан характерланади. Шунинг учун бизлар одамларга катта юк бўлиб тушадиган фазовий тебранишлар, электр оқимларга алоҳида сезгир бўлиб қолдик.

Ниҳоят сўнгги йилларда кўпинча эскидан таниш одамларимизда ё яхши томонга, ёки салбий томонга кутилмаган ўзгаришларнинг гувоҳи бўлишимизга тўғри келяпти. Бу-инсон қалби тубидан бутун унинг борлигини кўтариб, покловчи фазовий қувватлар иши натижасидир. Мазкур жараёнлар турли хасталиклар, шу жумладан, янги хасталиклар ёки уларнинг ғайриодатий кечиш ҳолларининг тез-тез учраши билан кўзга ташланади.

Бундай хасталикларнинг қай бири кўпроқ — ҳар бир одамнинг ўзи кўради. Ва кўрган киши қалбан заифроқ, ёрдамга муҳтож бўлганлар учун масъулият ва жавобгарликни ҳис этиши керак. Зеро, Қовға даври альттуризм — одамларга беғараз муносабат даври ҳамдир. Қовға даври шунингдек тараққиёт, кашфиётлар, замонасидан анча олдинда борувчи янгиликлар рамзи ҳамдир.

Шарқ фалсафасига кўра, нотўғри ҳаёт кечириш ҳасталикларга дучор қилади. Бироқ, яхши одамлар ҳам хасталаниши, муддатидан олдин дунёни тарк этиши мумкин. Бу ерда бизга сир бўлган кармлик сабаблар мавжуд бўлиб, ҳамма нарсани «қуруқ» мантиқ ва далиллар орқалигина билиб олиш мумкин эмас. Бундан ташқари, баъзи одамларда дилнинг покланиши ва хурофотлардан қутилиш жараёнлари баъзан кутилмаганда ва чуқур кечиши туфайли инсон жисми ривожи маънавий ўзгариш кетидан бирданига улгуролмай қолади. Бундай ҳолларда ҳам ўткинчи хасталикларга чалиниш мумкин.

Шунинг учун муштарийлар эътиборига илми нужумнинг тиббий тавсияларини ҳавола этар эканмиз, аввало сизни тавсияларимизга ҳаддан ташқари жўнлик билан қарамаслик, яъни қачон ва нима қилиш кераклигига маҳкам епишиб олмасликка даъват этмоқчимиз. Қалбни ҳам унутмаслик, нега бетоб бўлиб қолдингиз ва дилингизни бирон нарса ғаш қилиб тургани йўқми — шулар ҳақида ҳам ўйлаб кўришни ёдда тутишингиз керак. Мабодо дилингизда оғир «тош»ни сезсангиз қачонлардир хафа қилиб қўйган бўлишингиз мумкин бўлган кишилардан ҳеч бўлмаса хаёлан ўзр сўраб қўйинг.

***

30-31 январь кунлари бутун нафас йўли, ўпка, шунингдек тана юқори қисми аъзолари хасталикларга мойил бўлади. Шунинг учун бу аъзоларга жарроҳ тиғи билан аралашувни бироз кечиктирган маъқул. Яхшиси, бу ишни 13-15 февраль кунлари амалга оширишни тавсия этамиз. Шу кунлари жигарнинг турли хил муолажалари билан, қонни тозалаш билан шуғулланиш яхши натижа беради. Сув муолажалари билан машғул бўлиш мумкин. Чекувчиларга бу кунлар зарарли одатлардан халос бўлиш учун энг қулай дамлар ҳисобланади.

30 январь соат 13 дан кейинги кун соат 14 гача умуртқаларни авайлаш тавсия этилади. 31 январда соат 14 дан 14.40 дақиқагача юракни зўриқтиришдан тийилиш керак. Шу вақт ичида юракда жарроҳлик муолажасига ҳам йўл қўйиб бўлмайди.

1-3 февраль кунлари кўпроқ ошқозон касалликларга мойил бўлади. Шунинг учун ошқозон операцияларини ортга суриш, яхшиси уни15-16 февраль кунлари амалга ошириш қулай бўлади. Февралнинг дастлабки уч куни алькоголь, таъсири кучли дорилар, наркотик дорилар ва бошқаларни истеъмол қилишдан тийилиш маъқул. Таомдан заҳарланиш, ошқозон хасталикларининг аллергик асосда зўрайиши эҳтимоли бор. Шу кунлари энг яхшиси — ўт йўллари хасталиклари, тери касалликлари, моддалар алмашинувини яхшилаш, суяк ва бўғин хасталикларини даволаш билан шуғулланиш маҳбул. Шунингдек, бу кунлар стоматолог ҳузурига бориш, тана аъзоларидан турли хилтларни, тошларни чиқариш учун ҳам самарли бўлади.

2 февраль соат 15.30 дан 3 февраль соат 16.30 гача бўлган вақт ичакларни тозалаш учун қулай ҳисобланади. Шу вақт ичида кўзни зўриқтириш ярамайди. 3 февраль соат 16.30 дан 4 февраль соат 17.30 гача Ой кунидир. Шу вақт мобайнида ҳамма нарсада — хоҳиш-истакларда, эҳтиросларда, фикр ва интилишларда покликка риоя этиш жуда муҳим. Овқат рационида ловия, буғдой, арпа дони иссиқ таом ҳолида бўлиши фойдали. Шам ёқиб, дуолар ўқиш ҳам таскин беради.

4 дан 6 февралгача юрак ва юрак қон-томир тизими бир мунча заифлашиши мумкин. Шу туфайли жисмоний кучни ортиқча сарфлашдан тийилган маъқул. Бу айниқса, юрак-қон-томир касалликлари билан оғриган беморларга кўпроқ тааллуқли. Шу кунларда кўкрак қафаси ва елка орқаси хасталикларга анча мойил бўлади. Шунинг учун юрак, умуртқа, елка орқасида мўлжалланган жарроҳлик операцияларини ортга суриш мақсадга мувофиқ. 17-19 февраль кунлари бу ишлар учун энг қулай давр ҳисобланади. 4-6 февралда бўғин касалликларини даволаш яхши натижа беради.

30 январдан 6 февралгача бўлган даврда мияда қон айланишининг бузилиши, кўз ва юракда муаммолар пайдо бўлиши эҳтимоли бор. Шунинг учун юқоридаги хасталиклар билан ҳисобда турадиган беморлар ўз шифокорларига учраб қўйишларини тавсия этамиз.

Сизларга моддалар алмашинувини яхшилаш мақсадида фосфорга, темир ва кальций моддаларига бой таомларни истеъмол қилишни тавсия этамиз. Сиз учун фойдали тўз мева ва сабзавотлар таркибидаги органик, табиий натрий хлор тузилир. Февраль ойида кўпроқ кўриш қобилиятингиз, юрак, қон, асаб тизими ҳолатига эътибор беришингизни тавсия этамиз.

Ю.Ўринова,
тиббиёт фанлари номзоди.

Бошқотирма

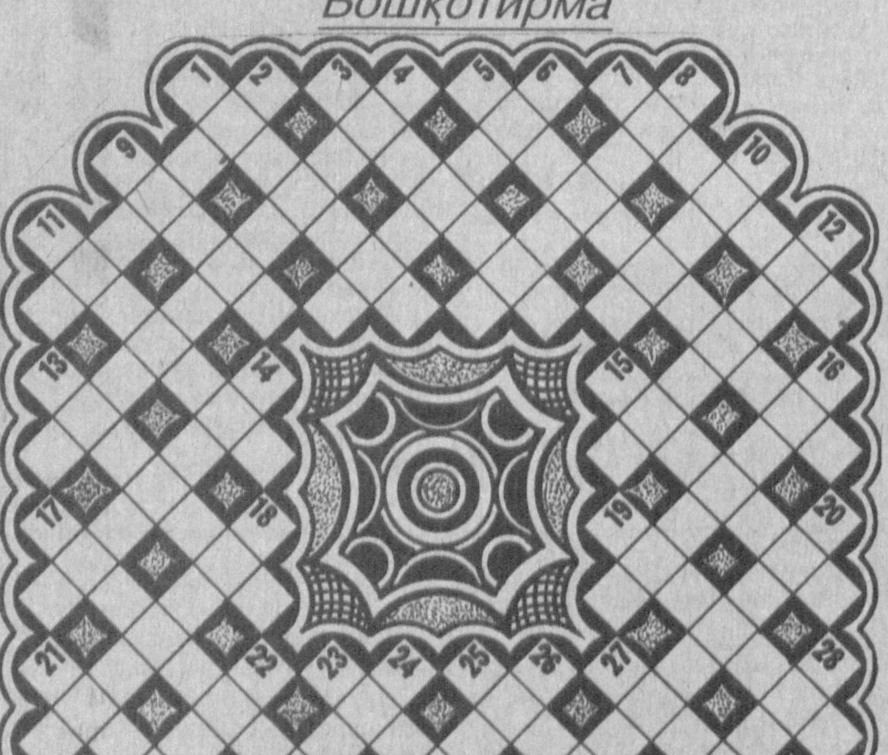

ТОШКИРЛИК МАШҚИ

1. Ўзбекистон халқ ёзувчиси, «Икки эшик ораси» романи муаллифи. 2.Ёғоч йўниш ва текислашда ишлатиладиган асбоб. 3.Икки торли, пардаси чертиб чалинадиган мусиқа асбоби. 4. Енгил саноат тармоғи. 5. Жиззах вилоятидаги шаҳар. 6. Тарғиботнинг босма нашрлар чиқариш тармоғи. 7. Гумбазсимон қурилган сунъий сув ҳавзаси. 8. Ораси очиқ ўймакор ишланган тўсиқ. 9.Жўғрофиядан ўқув қуроли. 10. Туркия жанубидаги шаҳар. 11. Самарқанд вилоятидаги ноҳия. 12. Сув кучи билан ҳаракатланиб, шоли оқлайдиган қурилма. 13. Пахтани чигитдан ажратувчи қадимги қўл асбоби. 14. Таомни хушхўр қилувчи моддалар мажмуи. 15. Бухоро вилоятидаги шаҳар, ноҳия маркази. 16. Ўтмишда шариат кўрсатмаларига кўра, муаммо ва жиноятларни кўриб чиққан маҳкама. 17. Чиннисимон ялтироқ, ранг-баранг ғиштлар билан иморатни безаш санъати. 18. Куз фаслида қовун сайлида ўтказиладиган кўрик. 19. Узум нави. 20. Қашқадарё вилоятидаги сув иншооти. 21. Улкан денгиз жонивори. 22. Ойбекнинг «Олтин водийдан шабадалар» романи қаҳрамони. 23. Билимни синаш, текшириш. 24. Қора лак билан ишланган терининг халқ атамаси. 25. Дам олиш маскани. 26. Ғазалнавис ижодкор, Ўзбекистон халқ шоири. 27. Арабистон ярим оролидаги давлат, султонлик. 28. Ўзбекистон халқ рассоми, китоб графикаси устаси.

Ф.ОРИПОВ.

ИШОНЧ

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ КЕНГАШИ

Бош муҳаррир Саидакром САИДВАЛИЕВ

Бош муҳаррир қабулхонаси — 56-25-36
Бош муҳаррир ўринбосари — 56-52-89
Масъул котиб — 56-52-78

БЎЛИМЛАР

Касаба уюшмалари ва мухбирлар билан ишлаш — 56-82-79.
Социал адолат, иқтисодий ҳаёт, маданият, маънавият ва хатлар —56-87-78, 56-87-63. Ишлаб чиқариш ва хўжалик — 56-85-43

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:

Андижонда — 5-23-10. Бухорода — 3-50-10. Гулистонда — 2-24-98. Жиззахда —3-82-18. Навоийда —3-41-99. Намангадна — 6-22-10. Нукусда — 2-44-46. Самарқандда — 35-64-22. Термизда — 2-70-07. Тошкентда — 56-82-79. Фарғонада — 24-48-53. Урганчда — 6-03-40. Қаршида — 5-33-71.

Муҳарририятга келган қўлёзмалар (2 оралиқда 5 бетдан ошмаслиги лозим) ва суратлар муаллифларга қайтарилмайди, фойдаланилмаган хатларга жавоб юборилмайди. Таҳририят воситачилик қилмайди. Мақолалардаги фикр-мулоҳазалар, келтирилган факт ва рақамлар масъулияти муаллифлар ҳамда реклама ва эълон берувчилар зиммасидадир.

• Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.
• Сешанба ва жума кунлари чоп этилади.
• Сотувда эркин нархда.

Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Правда Востока» кўчаси, 24-уй.

• Нашр кўрсаткичи: 64560; 64561.

Газетага 1994 йил 14 январда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 5 рақамли гувоҳнома берилган.

• IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди Офсет усулида босилди. Формати А-2, ҳажми 2 босма табоқ.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Буюртма Г- 028. Босишга топшириш вақти — 19.00. Топширилди 22.00. Масъул навбатчи: Носир ТОШЕВ.

1 2 3 4 5 6